

**národní
ústav
odborného
vzdělávání**

**Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků
a studentů ve středním a vyšším odborném
vzdělávání v ČR a v krajích ČR
a postavení mladých lidí na trhu práce
ve srovnání se stavem v Evropské unii**

2006/07

Ing. Jiří Vojtěch
Ing. Daniela Chamoutová

Praha 2007

**Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků
a studentů ve středním a vyšším odborném
vzdělávání v ČR a v krajích ČR
a postavení mladých lidí na trhu práce
ve srovnání se stavem v Evropské unii**

2006/07

Ing. Jiří Vojtěch
Ing. Daniela Chamoutová

Praha 2007

OBSAH

1. Vývoj vzdělanostní struktury žáků nově přijímaných do středního vzdělávání a vyššího odborného vzdělávání.....	3
Vývoj počtů a podílů žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně) a vývoj počtu a podílů nově přijatých do 1. ročníků nástavbového studia a vyššího vzdělávání (vč. žáků a studentů soukromých škol a se zdravotním postižením).	
2. Vývoj vzdělanostní struktury žáků nově přijímaných do středního vzdělávání a vyššího odborného vzdělávání v členění podle krajů	10
Vývoj počtů a podílů žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně) a vývoj počtu a podílů nově přijatých do 1. ročníků nástavbového studia a vyššího vzdělávání (vč. žáků a studentů soukromých škol a se zdravotním postižením) v letech 2002/03 až 2006/07 v jednotlivých krajích ČR.	
3. Vývoj oborové struktury žáků ve středním a vyšším odborném vzdělávání	17
Vývoj počtů a podílů žáků nově přijatých do 1. ročníků ve skupinách oborů vzdělání poskytujících střední vzdělání s výučním listem, střední vzdělání s maturitní zkouškou a všech společně, dále i v nástavbovém studiu a v oborech vyššího odborného vzdělávání letech 2001/02 až 2006/07.	
4. Postavení mladých lidí na trhu práce v ČR v porovnání s Evropskou unií.....	27
4.1 Míra nezaměstnanosti mladých lidí v ČR v porovnání s ostatními členskými státy Evropské unie.....	27
4.2 Vzdělanostní mobilita společnosti.....	30
4.3 Proměny zaměstnanosti v jednotlivých sektorech národního hospodářství	33
5. Geografická mobilita pracovních sil v EU	34
5.1 Skutečná mobilita v EU.....	35
5.2 Přejídné období omezení volného pohybu osob	38

Výchozí údaje pro kap. 1 až 3 jsou převzaty z materiálů Ústavu pro informace ve vzdělávání, další pak vycházejí z údajů VŠPS Českého statistického úřadu a databází OECD, Eurostatu a ECAS.

VYDAL NÁRODNÍ ÚSTAV ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

© NÚOV 2007

TISK

INFORMAČNÍ STŘEDISKO ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ NÚOV

1. Vývoj vzdělanostní struktury žáků nově přijímaných do středního vzdělávání a vyššího odborného vzdělávání

Vývoj vzdělanostní struktury žáků ve středním a vyšším vzdělávání je stále ve středu zájmů všech partnerů, kteří se zajímají o vzdělanost mladé populace. Jsou to především žáci a jejich rodiče, kteří usilují o správnou volbu budoucí kariéry, dále zástupci zaměstnavatelů a zaměstnanců a v neposlední řadě vedoucí pracovníci ve školství na všech úrovních, počínaje řediteli škol v souvislosti se zaměřením vzdělávací nabídky školy a konče pracovníky MŠMT i jiných ministerstev, kteří se zabývají školskou politikou.

Tato publikace přináší uspořádané soubory dat, umožňující zainteresovaným partnerům získat jasný přehled o vývoji uvedených struktur v posledních letech. Zároveň je uváděno i hodnocení vycházející z pohledu současné školské politiky. Autoři při popisu struktur nevycházejí pouze ze stupňů vzdělání daných novým školským zákonem, protože z hlediska přípravy i předpokládaného uplatnění absolventů na trhu práce není tato kategorizace¹ dostatečně rozlišující. Proto je v publikaci, v souladu se vzdělávací realitou, do které žáci vstupovali, i v souvislosti s předpokládanými možnostmi uplatnění na trhu práce, používáno také podrobnější členění kategorií vzdělávání, odpovídající Klasifikaci kmenových oborů vzdělání² (KKOV) se snahou jednoznačně navazovat v dalším textu na terminologii, která vyplývá z nového školského zákona.

Přehled členění vzdělanostní struktury používané v publikaci³

Střední vzdělání s výučním listem

Střední vzdělávání s výučním listem - SVsVL (kateg. E+H) - umožňuje dosáhnout **středního vzdělání s výučním listem**: zahrnuje žáky, kteří byli nově přijati do 3letých a 2letých vzdělávacích programů a po absolvování získají výuční list; tato skupina tedy zahrnuje i žáky dřívějších oborů učilišť, což byly obory vhodné především pro žáky s neukončeným základním vzděláním, a žáky oborů realizovaných ve speciálních středních školách včetně odborných učilišť, kteří získávají výuční list,

Střední vzdělání (bez výučního listu, maturitní zkoušky)

Střední vzdělávání - bez MZaVL (kateg. C, J) - umožňuje dosáhnout **středního vzdělání**: zahrnuje žáky, kteří byli nově přijati do 2letých vzdělávacích programů poskytujících střední vzdělání, po absolvování získají vysvědčení o závěrečné zkoušce. Jejich podíl je velmi malý.

Střední vzdělání s maturitní zkouškou

Střední vzdělávání s MZ a odborným výcvikem - SVsMZ (kateg. L0) - umožňuje dosáhnout **středního vzdělání s maturitní zkouškou**: zahrnuje žáky, kteří byli nově přijati do vzdělávacích programů odpovídajících dřívějším studijním oborům SOU. Po absolvování získají maturitní vysvědčení, součástí jejich přípravy je i odborný výcvik, takže jsou vlastně i vyučeni, i když výuční list nedostávají, jsou tedy připraveni pro náročné dělnické práce a mají i předpoklady pro výkon nižších řídicích funkcí,

Střední vzdělávání s MZ (odborné) - SVsMZ (kateg. M) - umožňuje dosáhnout **středního vzdělání s maturitní zkouškou**: zahrnuje žáky, kteří byli nově přijati do 4letých (dříve výjimečně i 5letých) vzdělávacích programů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou, včetně programů realizovaných na školách zřízených pro žáky se zdravotním postižením, po absolvování získají maturitní vysvědčení,

¹ Nový školský zákon člení střední vzdělávání pouze podle dosahovaných stupňů vzdělání do tří kategorií: střední vzdělání, střední vzdělání s výučním listem a střední vzdělání s maturitní zkouškou. Jednoznačné označení např. dřívějších studijních oborů SOU není v rámci současné školské legislativy možné.

² Opatření Českého statistického úřadu ze dne 16. 6. 1998 k zavedení Klasifikace kmenových oborů vzdělání

³ Údaje o délce vzdělávání se vztahují k denní formě studia žáků bez zdravotního postižení, vzdělávací programy realizované na školách zřízených pro žáky se zdravotním postižením a dále programy v jiných formách studia bývají o rok delší.

Střední vzdělávání s MZ – Lycea - umožňuje dosáhnout **středního vzdělání s maturitní zkouškou**: zahrnuje žáky nově přijaté do oborů lyceí. Údaje o podílech žáků jsou uvedeny samostatně pouze v první kapitole, v dalších jsou zahrnuty mezi údaje o oborech poskytujících střední vzdělávání s MZ (odborné) - SVsMZ (kateg. M). Prvotním cílem oborů lyceí je připravit žáky pro studium na vysokých školách a vyšších odborných školách; oproti gymnáziím nikoli v celé šíři těchto škol, ale pro VŠ a VOŠ určitého zaměření v souladu s odbornou profilací oborů lyceí (např. technickou, ekonomickou). Lycea neposkytují odbornou kvalifikaci pro výkon povolání, ale vybrané odborné kompetence uplatnitelné na trhu práce.

Střední vzdělávání s MZ – Gymnázia - SVsMZ (kateg. K - Gymn.) - umožňuje dosáhnout **středního vzdělání s maturitní zkouškou**: jsou zde zahrnuti žáci gymnaziálního vzdělávání všech délek, včetně žáků gymnázií zřízených pro žáky se zdravotním postižením. Pro možnost vhodného srovnání podílů žáků procházejících středním vzděláváním nejsou započítáváni ti, kteří byli právě přijati do prvních ročníků víceletých gymnázií, ale údaje jsou vztaženy na věkovou hladinu odpovídající 1. ročníkům čtyřletého studia po absolvování základní školy. Jsou zde tedy zahrnuti všichni, kteří byli nově přijati do 1. ročníků čtyřletých gymnázií a ti, kteří studují ve víceletých gymnáziích ve třídách věkově odpovídajících 1. ročníkům čtyřletého gymnázia.

V základních tabulkách poskytujících dlouholetá srovnání vzdělanostních proporcí zachováváme zjednodušená označení: Gymnázia, Obory vzdělání kategorie M, J a C (SOŠ) – s maturitou, Lycea, bez maturity a celkem, Obory vzdělání kategorie H+E a L0 – s výučním listem, s maturitou a celkem.

Od roku 1990 byl **vývoj proporcí žáků** ve vzdělávání navazujícím na základní školu **charakterizován rychlým vyrovnáváním poměru podílů** žáků vstupujících do **učebních oborů a studijních oborů SOŠ**. K vyrovnání došlo v roce 1997, poté došlo vlivem korekčních snah MŠMT a školských úřadů opět ke zvyšování podílů žáků v učebních oborech a ke snižování podílů vstupujících do maturitních oborů SOŠ. Tato tendence přetrvávala až do roku 2000, kdy dochází opět k uvolnění a nastupuje opačná tendence. Po opětovném vyrovnání poměrů na hodnotě 37 % v roce 2002 se v souladu se školskou politikou státu dále postupně zvyšuje podíl vstupujících do maturitních oborů SOŠ, v nové terminologii do oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou. Podíl žáků procházejících **gymnaziálním vzděláváním** narostl mezi roky 1995 a 1999 z 15 % na necelých 19 %, po roce 1999 kolísá mezi 18 % a 19 %, v posledních letech převyšuje 19 %. Propočty uváděné v jiných materiálech, které uvádějí hodnoty vyšší než 20 % obvykle směšují počty přijímaných v různých věkových hladinách a nezahrnují do celkových počtů žáky se zdravotním postižením v kategorii E. Postupně narůstá počet žáků v oborech lyceí, v roce 2006 do nich byla přijata téměř 4,5 % ze žáků vstupujících do středního vzdělávání.

Podíl žáků přijímaných do **oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou zahrnujících odborný výcvik (dříve studijní obory SOU)** postupně roste od hodnot kolem 5,5 % v 90. letech až k hodnotě 7,6 % v roce 2006. Žáci v rámci této přípravy absolvují i odborný výcvik, prakticky ve stejném rozsahu jako ve tříletých oborech poskytujících výuční list, a jsou připraveni jako vysoce kvalifikovaní dělníci pro náročná povolání. Rostoucí náročnost mnoha dělnických profesí i povolání ve službách často vyžaduje studium ukončené maturitou, o které se i žáci více zajímají.

Podíl žáků v **oborech, které poskytují střední vzdělání**, je minimální a v posledních letech jej tvoří hlavně žáci praktické školy (více než 80 %), do roku 2004 sem byli zahrnovani žáci, kteří se připravovali ve společném prvním ročníku (což představovalo téměř 30 % žáků).

Do počtu žáků **jsou zahrnuti i žáci dříve přijímaní do speciálních škol, nyní zahrnovaní do evidence jako žáci se zdravotním postižením**. Jejich počet představuje asi 5 % žáků (tj. v roce 2006/07 6706 žáků); z nich 5574 vstupuje do oborů umožňujících dosáhnout výučního listu (hlavně stavební strojírenské a zemědělské obory a dále obory gastronomie a služeb), 727 do základní odborné přípravy v praktické škole a asi 300 do oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou.

Vývoj podílů žáků přijímaných do oborů připravujících kvalifikované dělníky a do oborů poskytujících maturitní vzdělání je dlouhodobě středem zájmu jak žáků hlásících se na střední školy a jejich rodičů, tak zaměstnavatelů, nemluvě o dalších sociálních partnerech. Na jedné straně je zřejmé, že v podmínkách tržní ekonomiky a svobodné volby vzdělávací dráhy není možné žáky nutit k výběru oboru, o který nemají zájem, na druhé straně je ze strany sociálních partnerů předkládáno tvrzení, že dochází k degradaci a omezování učňovského školství.

Skutečný vývoj podílů přijímaných však ukazuje na neoprávněnost tvrzení o úpadku učňovského školství. Z dále uvedeného obr. 1.B je zřejmé, že změny podílů jsou velmi malé a k žádnému výraznému posunu nedochází.

Zřejmý je pokles podílů přijímaných do oborů poskytujících střední vzdělání s výučním listem od roku 1997 do současnosti asi o 5 p.b, naproti tomu je zde nárůst podílů přijímaných do středního vzdělávání s maturitní zkouškou a s odborným výcvikem, kde jsou připravováni vysoce kvalifikovaní dělníci, a to o téměř 3,5 p.b.

V podílech žáků přijímaných do oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou kategorie M (dříve studijní obory SOŠ) je stav v současné době stabilizován, od roku 2007 však došlo k poklesu o 3 p.b., zejména vlivem přesunů do oborů lyceí. Trvalý je pokles podílů přijímaných do oborů poskytujících pouze střední vzdělání.

Nárůst podílů žáků přijímaných do gymnaziálního vzdělávání zůstává nadále poměrně nízký ve srovnání např. se záměry uváděnými v Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR. Skutečný nárůst podílu žáků prioritně připravovaných pro terciární vzdělávání je dán především nárůstem počtu žáků ve vzdělávacích programech lyceí po roce 2000, v současné době se jejich podíl blíží pěti procentům a lze předpokládat jejich další rozšiřování.

Uvedený globální vývoj lze hodnotit ve vztahu k předpokladům školské politiky jako pomalý, setrvávající na aktuální realitě. Postupně se zvyšuje, v souladu se záměry školství i se zájmy společnosti, podíl žáků vstupujících do maturitního vzdělávání, od roku 1997 je to z přibližně 60 % na současných 67 %, tj. o 7 p.b. Tento proces však začal až po roce 2000.

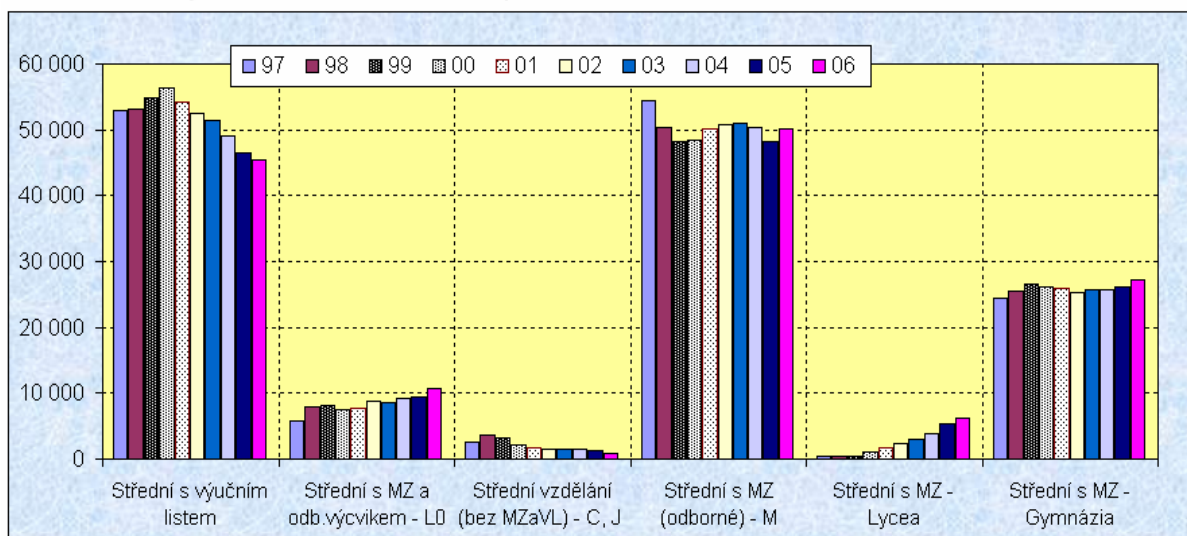
Vývoj počtu žáků vstupujících či přesněji nově přijímaných do jednotlivých kategorií vzdělávání přibližují obrázky 1A a 1B. **Obrázek 1A** znázorňuje **vývoj počtu žáků vstupujících do středního vzdělávání** (jsou zde zahrnuti žáci 1. ročníků středních škol a věkově odpovídajících tříd víceletých gymnázií v absolutních počtech). Protože počet žáků se v těchto letech výrazně mění vlivem poklesu populace, je na **obrázku 1B** uveden **vývoj podílů žáků** v uvedených kategoriích vzdělávání. Jsou zde zřejmé proporce počtu žáků procházejících uvedenými druhy vzdělávání. Tabulka s konkrétními údaji o počtech žáků a jejich podílech je uvedena dále.

Ve všech údajích a propočtech jsou **zahrnuti i žáci a studenti přijímaní ke studiu v soukromých školách. Jejich počet v denním studiu je 19 550, což představuje 14,6 % přijímaných.** V oborech poskytujících výuční list to je 4325 žáků (9,5 %), ve studijních oborech SOU 1272 žáků (11,9 %), ve studijních oborech poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou odborného charakteru 9050 žáků (16,0 %) a v oborech VOŠ 2427 žáků (26,6 %).

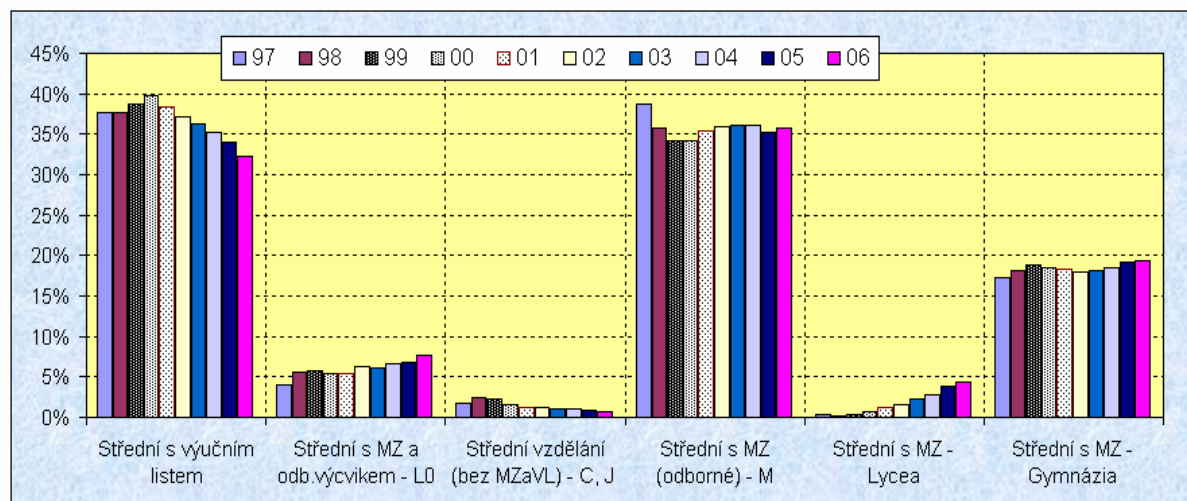
Není uveden přehled o jiných formách studia (studiu při zaměstnání), které následuje po ukončení povinné školní docházky; počet žáků v něm byl poměrně stabilní s mírným nárůstem – o desetiny procent – do roku 2004/05. V roce 2005/06 došlo k poklesu počtu přijímaných do jiných forem, v oborech s výučním listem (z 1,5 % na 1,4 %), v roce 2006/07 pak dokonce na 1,0 %, o 1,2 p.b v maturitních oborech odborného vzdělávání (z 5,6 % na 4,4 %) počtu žáků denního studia, v posledním roce se však tento podíl vrátil na 5 %. Podíl gymnazistů studujících v jiné než denní formě poklesl na 1,0 %. Údaje o studujících v jiných formách studia u nástaveb a vyšších odborných škol uvedeny jsou, protože jejich podíl je výrazně vyšší.

V údajích **nejsou zahrnuti žáci vstupující do denní formy zkráceného studia pro získání výučního listu** (16 žáků) či **pro získání vzdělání s maturitní zkouškou** (27 žáků) v roce 2006/07. V jiných formách studia je jejich počet větší, **do zkráceného studia pro získání výučního listu** vstupuje 101 žáků, **pro získání vzdělání s maturitní zkouškou** (200 žáků).

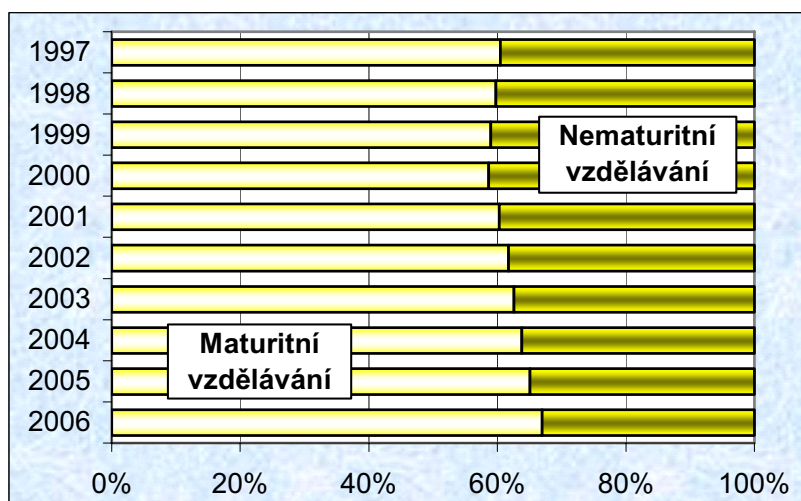
Obr. 1A: Vývoj počtů žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně) vč. žáků soukromých škol a žáků se zdravotním postižením
Denní studium

Obr. 1B: Vývoj podílů žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně) vč. žáků soukromých škol a žáků se zdravotním postižením
Denní studium

Obr. 2: Vývoj podílů žáků vstupujících do oborů středního vzdělání vedoucích/nevedoucích k získání maturitní zkoušky v denní formě po ukončení povinné školní docházky

Tab. 1: Vývoj počtů a podílů žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně) vč. žáků soukromých škol a žáků se zdravotním postižením

Denní studium

30.9.	Gymnázium	Obory vzdělání kategorie M, J a C (SOŠ)				Obory vzdělání kat. H+E a LO			Celkem	z toho s matur.
		s maturit.	Lycea	bez mat.	Celkem	s výuč.list.	s matur.	Celkem		
1997	24 338	54 346	434	2 535	57 315	52 906	5 723	58 629	140 282	84 841
1998	25 592	50 369	347	3 560	54 276	53 112	7 968	61 080	140 948	84 276
1999	26 563	48 290	390	3 118	51 798	54 841	8 147	62 988	141 349	83 390
2000	26 093	48 365	1 000	2 120	51 485	56 369	7 605	63 974	141 552	83 063
2001	25 975	50 080	1 611	1 813	53 504	54 278	7 628	61 906	141 385	85 294
2002	25 226	50 740	2 263	1 603	54 606	52 400	8 817	61 217	141 049	87 046
2003	25 736	51 086	3 092	1 559	55 737	51 338	8 600	59 938	141 411	88 514
2004	25 683	50 254	3 767	1 411	55 432	49 030	9 117	58 147	139 262	88 821
2005	26 187	48 216	5 288	1 243	54 747	46 504	9 367	55 871	136 805	89 058
2006	27 112	50 171	6 217	905	57 293	45 472	10 687	56 159	140 564	94 187

Vše v % 30.9.	Gymnázium	Obory vzdělání kategorie M, J a C (SOŠ)				Obory vzdělání kat. H+E a LO			Celkem %	z toho s matur.
		s maturit.	Lycea	bez mat.	Celkem	s výuč.list.	s matur.	Celkem		
1997	17,35	38,74	0,31	1,81	40,86	37,71	4,08	41,79	100	60,48
1998	18,16	35,73	0,25	2,53	38,51	37,68	5,65	43,34	100	59,79
1999	18,79	34,16	0,28	2,21	36,65	38,80	5,76	44,56	100	59,00
2000	18,47	34,14	0,71	1,51	36,36	39,79	5,37	45,16	100	58,70
2001	18,37	35,42	1,14	1,28	37,84	38,39	5,40	43,79	100	60,30
2002	17,88	35,98	1,60	1,14	38,71	37,15	6,25	43,40	100	61,71
2003	18,20	36,12	2,19	1,10	39,41	36,30	6,08	42,39	100	62,59
2004	18,44	36,09	2,70	1,01	39,80	35,21	6,55	41,75	100	63,78
2005	19,14	35,24	3,87	0,91	40,02	33,99	6,85	40,84	100	65,10
2006	19,29	35,69	4,42	0,64	40,76	32,35	7,60	39,95	100	67,01

V počtu žáků gymnázií jsou zahrnuti žáci přijatí do 1. ročníků čtyřletých gymnázií a žáci studující ve víceletých gymnáziích v ročnících odpovídajících věkově 1. r. čtyřletého gymnázia.

Přehled o jiných formách studia (večerní, dálkové, distanční a kombinované) není uváděn, v roce 2006/07 byl počet žáků cca 1 % v oborech poskytujících vzdělání s výučním listem a v gymnaziálním vzdělávání a 5 % v oborech poskytujících vzdělání s maturitou – odborné.

Ještě výraznější vývoj se odehrál ve struktuře žáků, kteří se připravují v oborech navazujících na dříve uvedené kategorie středního vzdělávání, tj. v nástavbovém a vyšším odborném vzdělávání. Protože tyto kategorie vzdělávání nejsou ve vzájemné přímé vazbě, je na dalším obrázku (obr. 3) vyjádřen vývoj pouze v počtech žáků a studentů nově přijatých do 1. ročníků nástavbového a vyššího odborného studia. Číselné hodnoty jsou uvedeny v tabulce 2.

Výrazné **změny v počtech přijímaných žáků vykazovalo nástavbové studium**. Zatímco v roce 1989 v denní formě toto studium neexistovalo, po roce 1993 začal nárůst a v roce 1996 téměř polovina vyučených ihned po vyučení pokračovala ve vzdělávání v tomto studiu v denní formě. Příčin tak velkého počtu žáků v této formě studia bylo několik. Vedle snahy rodičů poskytnout svým dětem co nejvyšší úroveň vzdělání zde sehrál roli pokles zájmu o SOU. Ten vedl k poklesu počtu žáků, a tím i k ohrožení existence mnoha SOU, což bylo ještě posíleno tím, že v roce 1996 nepřicházeli téměř žádní žáci ze základních škol. Zájemem vyučujících SOU se tedy stalo získání co nejvyššího počtu absolventů k pokračování v tomto nástavbovém studiu, které obvykle probíhalo v jejich škole. Dalším důvodem velkého zájmu o toto studium byla nabídka studia v oboru „Podnikání v oboru...“, později pak "Podnikání v technických povoláních", které poskytuje žákům ekonomicky orientovanou přípravu potřebnou pro podnikání. O tento obor je mezi vyučenými velký zájem a počet žáků v oborech zaměřených na podnikání dosahuje 50 % počtu

žáků vstupujících do nástaveb. Dalším důvodem rozšíření tohoto oboru je skutečnost, že v učebních oborech s malými počty žáků nelze získat dost žáků k vytvoření třídy ve studiu v oborově příbuzné nástavbě. Od roku 1996 byl počet žáků přijímaných do nástavbového studia administrativně omezován, proto došlo k jeho poklesu. (Propad v roce 1999 byl ale důsledkem prodloužení základní školy v roce 1996). Následné uvolnění přineslo zvýšení počtu přijímaných žáků, v denním studiu bylo ve školním roce 2006/07 nově přijato téměř 11,2 tisíc žáků, což představuje **29 % všech vyučených** (32,8% vyučených ve 3letých učebních oborech) **v daném roce**. Skutečností ovšem je, že asi **třetina přijatých žáků toto studium nedokončí**. V této kategorii se připravuje v jiných formách studia velký počet žáků, srovnatelný s počty přijímaných v denním studiu. Jde převážně o dálkovou formu, počet neúspěšných je však více než 50 %.

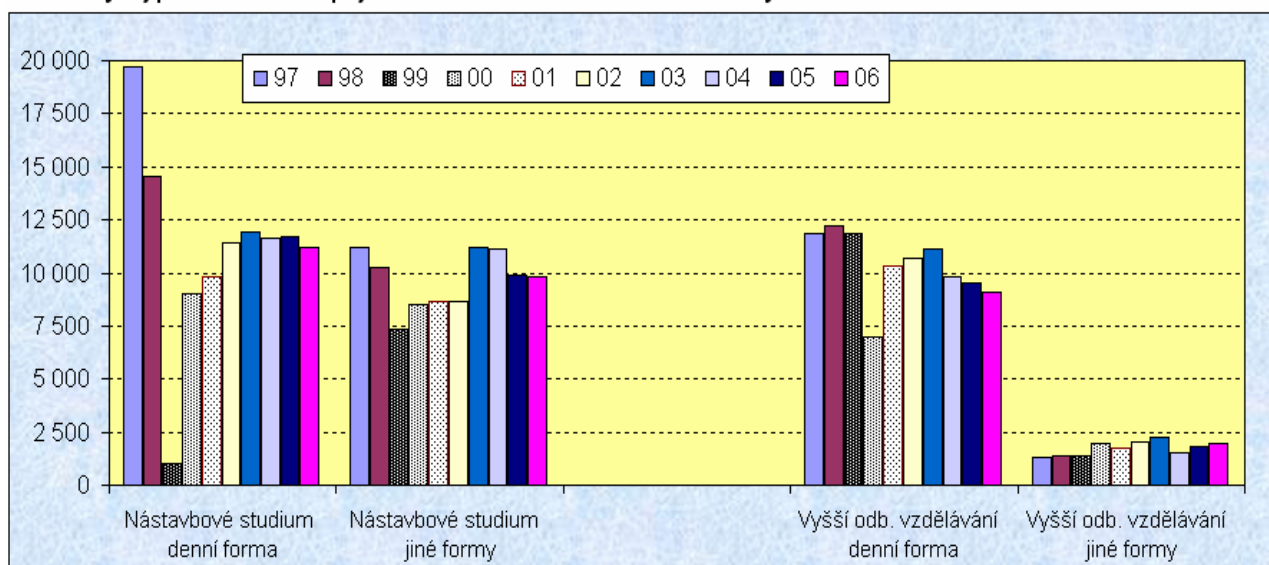
Nástavbové studium umožňuje získání vyšší vzdělanostní úrovně vyučeným absolventům, kteří se v průběhu vyučení rozhodli pokračovat ve studiu. Tato možnost má velký význam, protože pak vzdělání v učebních oborech není uzavřenou vzdělávací cestou. To je důležité jak při získávání zájemců o vzdělávání v těchto oborech, tak z hlediska zájmu společnosti o co nejvyšší vzdělanost obyvatel. I když poměrně značný podíl přihlášených studium nedokončí, je evidentní, že absolvování i části vzdělávání zvyšuje jejich vzdělanost.

V zájmu společnosti je i rozvoj podnikatelských dovedností vyučených, ke kterému dochází především v nástavbovém oboru Podnikání, do kterého vstupuje polovina přijatých do nástavbových oborů.

Vyšší odborné vzdělávání vykazuje výrazný rozvoj po roce 1995, kdy naposledy proběhlo přijímací řízení do pomaturitního studia. Zároveň došlo k **rozšíření vyššího odborného studia**, které v předchozích letech existovalo pouze v experimentálním režimu s omezeným počtem žáků. Počet žáků vstupujících do vyššího odborného studia v krátké době překonal počet vstupujících dříve do studia pomaturitního. Pokles v roce 2000 byl způsoben nepatrným počtem maturantů vycházejících v tom roce. V posledních letech snížení převisu poptávky na vysokých školách, vč. rostoucí nabídky bakalářského studia, ukončuje nárůst počtu žáků na vyšších odborných školách, a od roku 2003 dochází k poměrně výraznému poklesu přijímaných do denní formy studia.

Vznik vyššího studia výrazně přispěl k rozvoji vzdělávání na úrovni odpovídající terciárnímu vzdělávání v době, kdy vysoké školství nereagovalo na potřebu vytvoření bakalářské formy vzdělávání a navíc byla málo uspokojována poptávka po vysokoškolském studiu. Jeho rozvoji přispělo i zrušení pomaturitního studia a následné převedení této formy na vyšší odborné vzdělávání. V současné době klesá počet přijímaných, kromě toho také někteří studenti VOŠ si hledají příležitost k přechodu do bakalářského studia. Výhodou vyššího odborného studia je vysoký podíl praxe v reálných pracovních podmínkách.

Obr. 3: Vývoj počtu žáků vstupujících do 1. ročníků nástavbového a vyššího odborného vzdělávání

Tab. 2 Vývoj počtu žáků nově přijatých do nástavbového a vyššího vzdělávání

30.IX	Nástavbové studium pro absolventy 3l. UO		Vyšší studium (bez konzervatoří)	
	denní	jiné formy	denní	jiné formy
1997	19 685	11 189	11 881	1 305
1998	14 581	10 242	12 192	1 371
1999	1 011	7 377	11 876	1 369
2000	9 039	8 529	6 949	1 938
2001	9 841	8 673	10 343	1 754
2002	11 412	8 673	10 709	2 024
2003	11 944	11 201	11 135	2 273
2004	11 657	11 132	9 786	1 518
2005	11 708	9 923	9 555	1 786
2006	11 174	9 836	9 103	1 949

2. Vývoj vzdělanostní struktury žáků nově přijímaných do středního vzdělávání a vyššího odborného vzdělávání v členění podle krajů

Údaje o vývoji struktury nově přijímaných žáků a studentů ve středním a vyšším vzdělávání jsou velice zajímavé z pohledu krajského členění. Přenesení pravomocí na kraje může vést k rozdílnému vývoji proporcí v jednotlivých druzích vzdělávání, zejména v těch krajích, které mají záměr regulovat tyto proporce především ve snaze zajistit pracovní síly pro profese, o které není ze strany žáků a jejich rodičů zájem.

Vzhledem k rozsahu údajů zde uvádíme v krajském členění pouze základní údaje o počtech a podílech žáků vstupujících do prvních ročníků, tj. hodnoty obdobné jako v souhrnných tabulkách 1 a 2. Aby bylo možné sledovat i vývoj, uvádíme tyto hodnoty za školní roky 2002/03 až 2006/07. Podrobnější údaje o struktuře přijímaných žáků a absolventů v jednotlivých krajích podle kategorií vzdělání a skupin oborů vzdělání lze získat na www.nuov.cz v rubrice „Kraje a vzdělávání“.

V grafech k vývoji vzdělanostní struktury jsou pro jednotlivé kraje uvedeny proporce žáků nově přijatých do oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou a střední vzdělání s výučním listem, v grafech není znázorněn vývoj podílů žáků v oborech poskytujících střední vzdělání (necelé 1 % z celku).

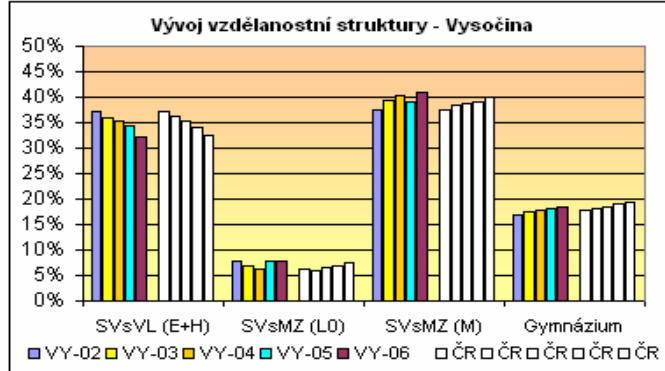
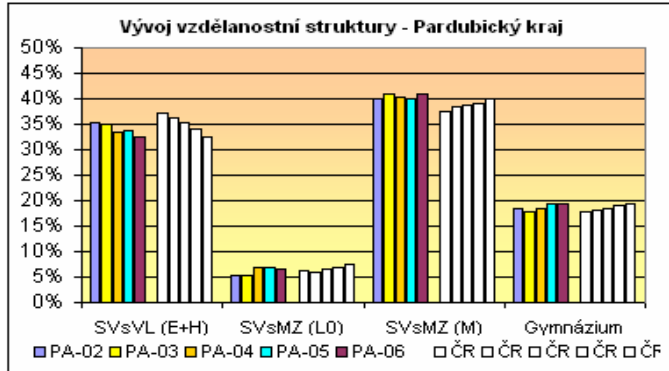
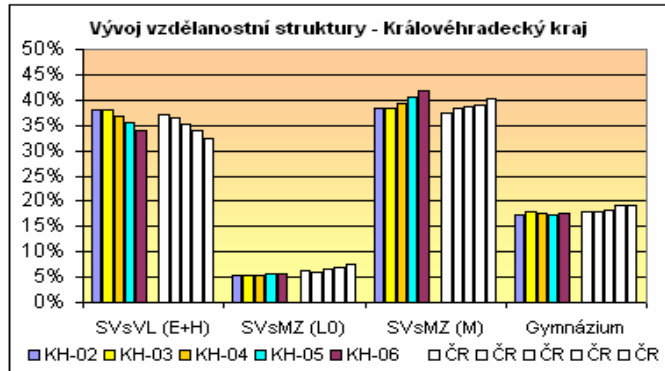
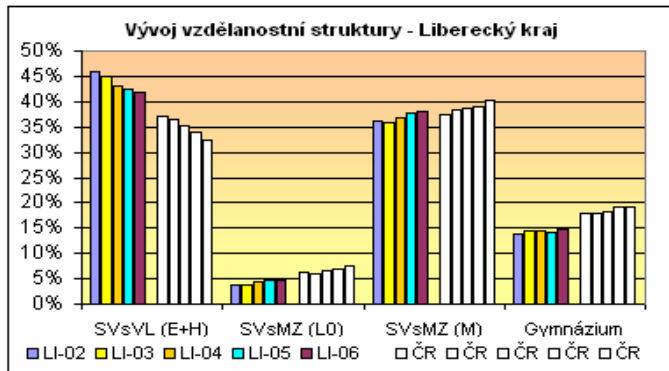
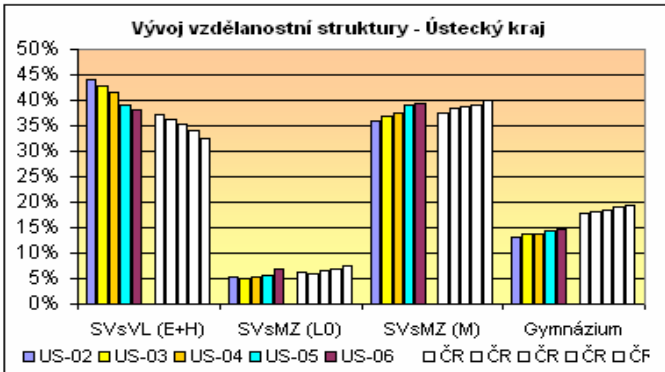
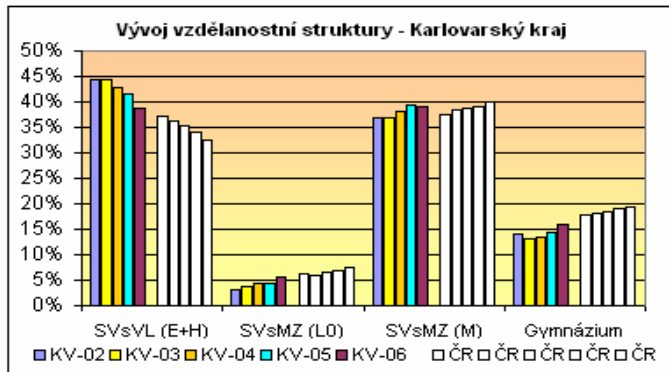
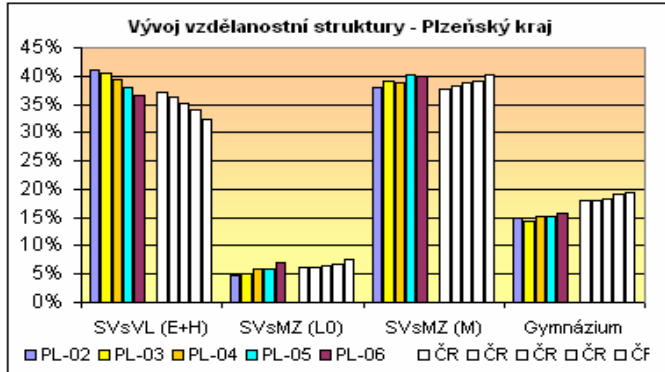
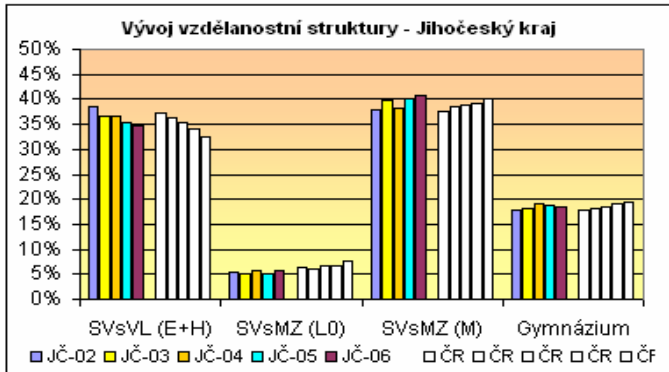
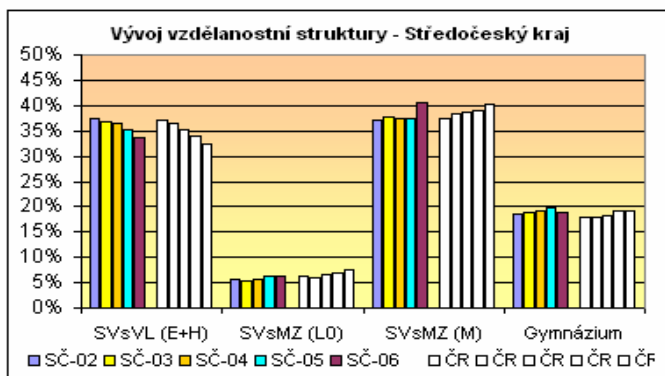
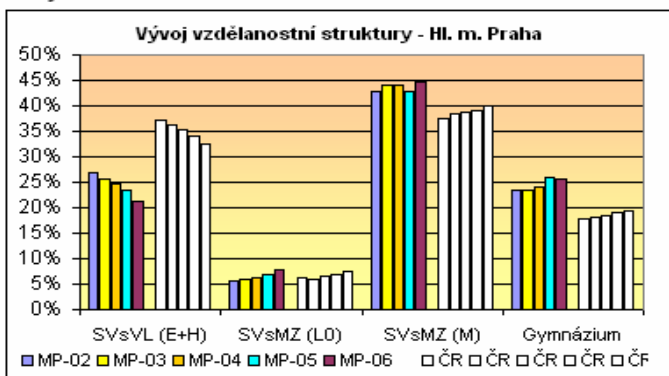
Pro názor jsou v každém grafu opakující se bílé sloupce, které představují průměr ČR a je zachováno stejné měřítko všech grafů. Zřejmý a logický je značně odlišný stav v Praze, zřetelný je pokles počtu přijímaných do oborů poskytujících výuční list ve všech krajích, i když z různého výchozího stavu a různým tempem, ojediněle i s případným přechodným zvýšením v některém roce - v Pardubickém a Zlínském kraji. Odlišná je situace v podílech studijních oborů kategorie L0, a to jak výchozím stavem roku 2002, tak i vývojem – kolísání v Jihočeském a Jihomoravském kraji, pokles od roku 2004 v Pardubickém kraji, pokles do roku 2004 (2003) a pak nárůst v kraji Vysočina a Zlínském kraji a nejnižší stav a minimální nárůst v kraji Libereckém.

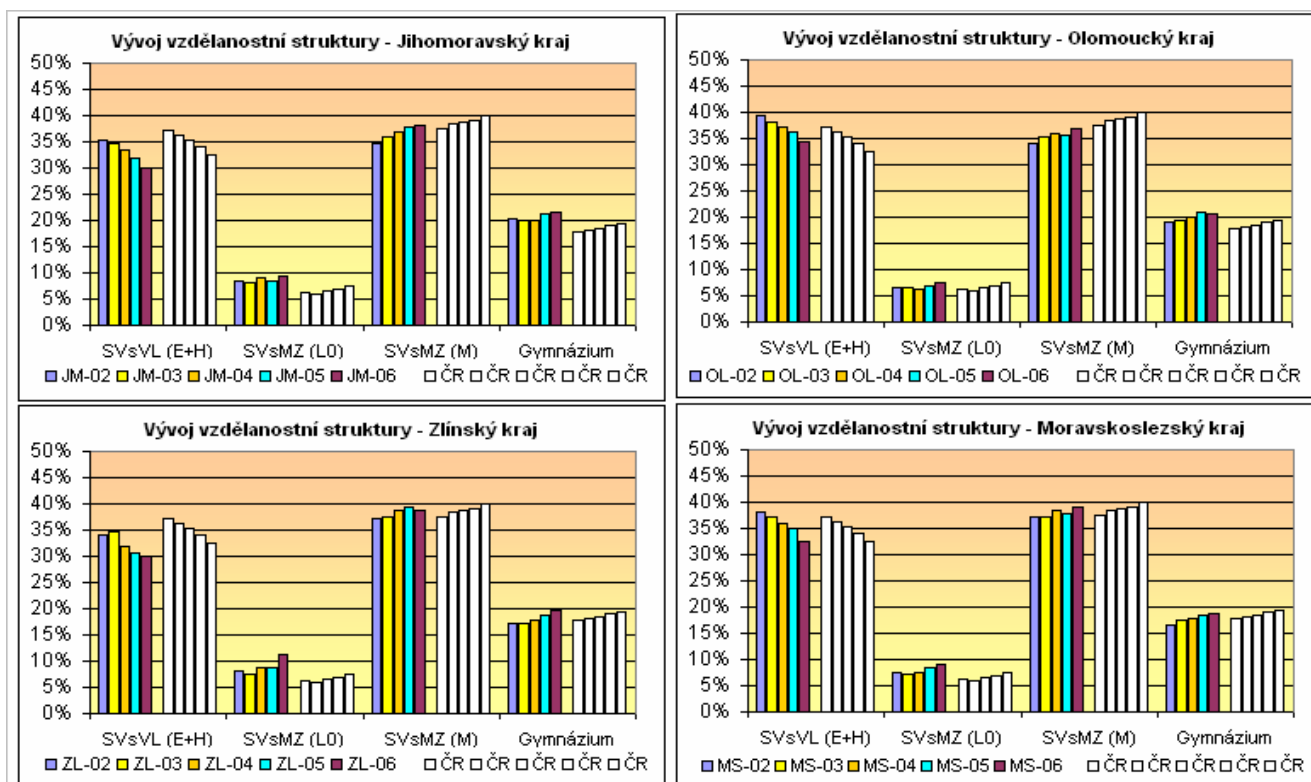
V **tabulce 4** jsou uvedeny **počty žáků** vstupujících do 1. ročníků uváděných kategorií v jednotlivých krajích, v **tabulce 5** **podíly počtů žáků** vždy pro roky 2002/03 až 2006/07. Aby byl vývoj v jednotlivých krajích ještě zřetelnější, je v **tabulce 6** spočten **meziroční nárůst** v jednotlivých krajích a kategoriích vzdělávání a jsou zvýrazněny výrazné nárůsty a poklesy. Pro porovnání jsou ve všech případech uvedeny i hodnoty pro ČR.

Z porovnání uvedených hodnot v roce 2006/07 můžeme zjistit některé zajímavé údaje, je však potřebné **ponechat mimo srovnávání Prahu. Gymnaziálním vzděláváním** prochází největší podíl žáků v Jihomoravském a Olomouckém kraji, nejméně v Ústeckém a Libereckém. V **maturitních oborech kategorie M** byl největší podíl žáků nově přijat v kraji Královéhradeckém a Pardubickém (v roce 2005/06 to byly Královéhradecký a Jihočeský kraj), nejmenší v Olomouckém a Libereckém (v 2005/06 Středočeském) kraji, do oborů poskytujících střední **vzdělání s výučním listem** pak byl přijat největší podíl žáků v Libereckém a Karlovarském kraji, nejmenší ve Zlínském a Jihomoravském kraji. Ve čtveřici těchto krajů je komplementárně nejnížší a nejvyšší podíl přijímaných do **oborů kategorie L0** (vyučení s maturitou). Z celkového pohledu je přijímán do maturitních oborů nejvyšší podíl žáků v Jihomoravském a Zlínském kraji, nejnížší v Libereckém a Ústeckém kraji (v roce 2005/06 v Karlovarském kraji). Připomínáme, že neporovnáváme s Prahou, kde je podíl přijímaných do maturitních oborů nejvyšší.

Velice zajímavé hodnoty lze najít v tabulce 6, kde jsou uvedeny u základních kategorií vzdělání meziroční nárůsty či úbytky. Nejvyšší hodnota meziročního poklesu i nárůstu přísluší poslednímu roku (2006/07), a to poklesu podílu přijímaných do oborů poskytujících výuční list v Karlovarském kraji, nejvyšší nárůst vykazují v kraji Středočeském, a to maturantů v kategorii M. Do oborů gymnázií je nejvyšší nárůst v Karlovarském kraji.

**Vývoj podílů žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně)
Kraje ČR - Denní studium - šk.r. 02/03 až 06/07**

Ještě připomínáme, že v našich tabulkách a grafech sledujeme vývoj počtu a podílů žáků gymnázií ve třídách věkově odpovídajících 1. ročníku 4letých gymnázií. Proto není možné srovnávat zde uvedené údaje s jinde běžně uváděnými údaji o počtech nově přijatých do 1. ročníků, kde se počítají žáci s věkovým rozdílem dvou i čtyř let.

K rozvoji obecně odborného vzdělávání, jehož prvotním cílem je příprava žáků ke vstupu do terciárního vzdělávání, dochází i zaváděním oborů lyceí. Po mnohaletém ověřování dochází k rozšiřování této vzdělávací nabídky a její podíl už nelze považovat za zanedbatelný. Dlouhodobý záměr MŠMT předpokládá její další rozšiřování, ve školním roce 2006/07 překročila 4% podíl v celku žáků vstupujících do středního vzdělávání.

Z tabulky je zřejmé, že největší rozšíření mají lycea v Moravskoslezském, Zlínském a Pardubickém kraji, nejmenší pak v Ústeckém a Jihočeském kraji.

Tab. 3: Počty a podíly žáků přijatých do oborů lyceí
denní studium - podíl z celkové počtu přijatých do SŠ po ZŠ

	2004/05		2005/05		2006/07	
Hl.m.Praha	515	3,0%	541	3,2%	729	4,2%
Středočeský kraj	246	2,1%	425	3,6%	519	4,2%
Jihočeský kraj	115	1,3%	267	3,0%	284	3,1%
Plzeňský kraj	165	2,3%	271	3,9%	271	3,8%
Karlovarský kraj	155	3,7%	208	5,2%	157	3,9%
Ústecký kraj	199	1,7%	304	2,6%	359	3,0%
Liberecký kraj	112	2,0%	210	3,7%	236	4,0%
Královéhradecký k.	194	2,5%	289	3,9%	414	5,3%
Pardubický kraj	230	3,3%	211	3,2%	371	5,4%
Vysočina	206	3,0%	200	2,9%	240	3,4%
Jihomoravský kraj	354	2,2%	739	4,8%	849	5,3%
Olomoucký kraj	261	2,9%	260	3,0%	311	3,5%
Zlínský kraj	295	3,4%	407	4,9%	459	5,4%
Moravskoslezský k.	720	4,0%	956	5,4%	1081	6,0%
Česká republika	3767	2,7%	5288	3,9%	6217	4,4%

Tab. 4: Počty žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně) - Kraje ČR - Denní studium - šk.r. 02/03 až 06/07

Kraj	Šk.r.	Gymnázium	Obory vzděl. kat. M, J a C			Obory vzděl. kat. H+E a LD			Celkem z toho	
			s matur.	bez mat.	celk.	s výu.list	s matur.	Celkem	s matur.	
Hl.m.Praha	02/03	4103	7489	176	7665	4710	987	5697	17465	12579
	03/04	4060	7631	184	7815	4441	1029	5470	17345	12720
	04/05	4120	7539	160	7699	4231	1082	5313	17132	12741
	05/06	4345	7222	203	7425	3923	1138	5061	16831	12705
	06/07	4439	7730	162	7892	3664	1351	5015	17346	13520
Středočeský kraj	02/03	2213	4433	163	4596	4474	689	5163	11972	7335
	03/04	2255	4547	151	4698	4442	647	5089	12042	7449
	04/05	2257	4414	147	4561	4300	665	4965	11783	7336
	05/06	2337	4374	134	4508	4124	753	4877	11722	7464
	06/07	2311	4969	72	5041	4117	777	4894	12246	8057
Jihočeský kraj	02/03	1618	3448	24	3472	3482	491	3973	9063	5557
	03/04	1642	3627	50	3677	3341	453	3794	9113	5722
	04/05	1657	3336	45	3381	3215	489	3704	8742	5482
	05/06	1647	3539	36	3575	3114	461	3575	8797	5647
	06/07	1665	3690	41	3731	3142	507	3649	9045	5862
Plzeňský kraj	02/03	1025	2633	75	2708	2842	335	3177	6910	3993
	03/04	1023	2774	56	2830	2857	366	3223	7076	4163
	04/05	1060	2727	46	2773	2773	424	3197	7030	4211
	05/06	1063	2790	42	2832	2640	416	3056	6951	4269
	06/07	1124	2836	57	2893	2603	494	3097	7114	4454
Karlovarský kraj	02/03	589	1561	65	1626	1870	133	2003	4218	2283
	03/04	556	1553	80	1633	1875	161	2036	4225	2270
	04/05	565	1603	56	1659	1807	190	1997	4221	2358
	05/06	573	1578	14	1592	1665	175	1840	4005	2326
	06/07	639	1569	22	1591	1555	223	1778	4008	2431
Ústecký kraj	02/03	1581	4360	212	4572	5343	639	5982	12135	6580
	03/04	1646	4378	187	4633	5092	597	5689	11900	6621
	04/05	1605	4372	194	4599	4838	617	5455	11626	6594
	05/06	1684	4562	188	4750	4559	640	5199	11633	6886
	06/07	1733	4663	122	4785	4545	818	5363	11881	7214
Liberecký kraj	02/03	802	2114	24	2138	2680	229	2909	5849	3145
	03/04	882	2195	57	2252	2747	228	2975	6109	3305
	04/05	824	2102	57	2159	2464	253	2717	5700	3179
	05/06	816	2150	55	2205	2425	269	2694	5715	3235
	06/07	871	2220	32	2252	2435	276	2711	5834	3367
Královéhradecký k.	02/03	1367	3018	74	3092	2991	411	3402	7861	4796
	03/04	1376	2952	44	2996	2927	409	3336	7708	4737
	04/05	1370	3053	72	3125	2858	422	3280	7775	4845
	05/06	1281	2996	65	3061	2631	429	3060	7402	4706
	06/07	1383	3260	61	3321	2636	449	3085	7789	5092
Pardubický kraj	02/03	1264	2730	68	2798	2424	360	2784	6846	4354
	03/04	1265	2908	65	2973	2474	379	2853	7091	4552
	04/05	1261	2765	75	2840	2309	468	2777	6878	4494
	05/06	1287	2660	22	2682	2248	452	2700	6669	4399
	06/07	1332	2826	40	2866	2236	457	2693	6891	4615
Vysočina	02/03	1220	2688	37	2725	2676	562	3238	7183	4470
	03/04	1217	2740	37	2777	2491	474	2965	6959	4431
	04/05	1214	2775	35	2810	2430	420	2850	6874	4409
	05/06	1229	2665	44	2709	2346	522	2868	6806	4416
	06/07	1298	2874	48	2922	2256	556	2812	7032	4728
Jihomoravský kraj	02/03	3236	5538	184	5722	5625	1339	6964	15922	10113
	03/04	3215	5782	161	5943	5582	1300	6882	16040	10297
	04/05	3147	5856	143	5999	5282	1426	6708	15854	10429
	05/06	3281	5886	139	6025	4927	1297	6224	15530	10464
	06/07	3421	6077	112	6189	4783	1502	6285	15895	11000
Olomoucký kraj	02/03	1714	3065	65	3130	3547	597	4144	8988	5376
	03/04	1704	3113	57	3170	3364	578	3942	8816	5395
	04/05	1787	3216	58	3274	3333	572	3905	8966	5575
	05/06	1825	3080	21	3101	3143	590	3733	8659	5495
	06/07	1828	3261	43	3304	3025	653	3678	8810	5742
Zlínský kraj	02/03	1490	3254	304	3558	2970	717	3687	8735	5461
	03/04	1478	3221	278	3499	2980	653	3633	8610	5352
	04/05	1517	3317	228	3545	2741	758	3499	8561	5592
	05/06	1559	3287	211	3498	2559	740	3299	8356	5586
	06/07	1676	3298	30	3328	2544	958	3502	8506	5932
Moravskoslezský k	02/03	3004	6672	132	6804	6874	1328	8202	18010	11004
	03/04	3170	6757	152	6909	6725	1326	8051	18130	11253
	04/05	3207	6946	95	7041	6459	1331	7790	18038	11484
	05/06	3260	6715	69	6784	6203	1485	7688	17732	11460
	06/07	3392	7115	63	7178	5931	1666	7597	18167	12173
Česká republika	02/03	25226	53003	1603	54606	52508	8817	61325	141157	87046
	03/04	25489	54178	1559	55737	51338	8600	59938	141164	88267
	04/05	25591	54021	1411	55432	49040	9117	58157	139180	88729
	05/06	26187	53504	1243	54747	46507	9367	55874	136808	89058
	06/07	27112	56388	905	57293	45472	10687	56159	140564	94187

Tab. 5: Vývoj podílů žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně) - Kraje ČR - Denní studium - šk.r. 02/03 až 06/07

Kraj	Šk.r.	Gymnázium	Obory vzděl. kat. M, J a C			Obory vzděl. kat. H+E a LO			Celkem z toho	
			s matur.	bez mat.	celk.	s výu.list	s matur.	Celkem	s matur.	
Hl.m.Praha	02/03	23,5%	42,9%	1,0%	43,9%	27,0%	5,7%	32,6%	100%	72,0%
	03/04	23,4%	44,0%	1,1%	45,1%	25,6%	5,9%	31,5%	100%	73,3%
	04/05	24,0%	44,0%	0,9%	44,9%	24,7%	6,3%	31,0%	100%	74,4%
	05/06	25,8%	42,9%	1,2%	44,1%	23,3%	6,8%	30,1%	100%	75,5%
	06/07	25,6%	44,6%	0,9%	45,5%	21,1%	7,8%	28,9%	100%	77,9%
Středočeský kraj	02/03	18,5%	37,0%	1,4%	38,4%	37,4%	5,8%	43,1%	100%	61,3%
	03/04	18,7%	37,8%	1,3%	39,0%	36,9%	5,4%	42,3%	100%	61,9%
	04/05	19,2%	37,5%	1,2%	38,7%	36,5%	5,6%	42,1%	100%	62,3%
	05/06	19,9%	37,3%	1,1%	38,5%	35,2%	6,4%	41,6%	100%	63,7%
	06/07	18,9%	40,6%	0,6%	41,2%	33,6%	6,3%	40,0%	100%	65,8%
Jihočeský kraj	02/03	17,9%	38,0%	0,3%	38,3%	38,4%	5,4%	43,8%	100%	61,3%
	03/04	18,0%	39,8%	0,5%	40,3%	36,7%	5,0%	41,6%	100%	62,8%
	04/05	19,0%	38,2%	0,5%	38,7%	36,8%	5,6%	42,4%	100%	62,7%
	05/06	18,7%	40,2%	0,4%	40,6%	35,4%	5,2%	40,6%	100%	64,2%
	06/07	18,4%	40,8%	0,5%	41,2%	34,7%	5,6%	40,3%	100%	64,8%
Plzeňský kraj	02/03	14,8%	38,1%	1,1%	39,2%	41,1%	4,8%	46,0%	100%	57,8%
	03/04	14,5%	39,2%	0,8%	40,0%	40,4%	5,2%	45,5%	100%	58,8%
	04/05	15,1%	38,8%	0,7%	39,4%	39,4%	6,0%	45,5%	100%	59,9%
	05/06	15,3%	40,1%	0,6%	40,7%	38,0%	6,0%	44,0%	100%	61,4%
	06/07	15,8%	39,9%	0,8%	40,7%	36,6%	6,9%	43,5%	100%	62,6%
Karlovarský kraj	02/03	14,0%	37,0%	1,5%	38,5%	44,3%	3,2%	47,5%	100%	54,1%
	03/04	13,2%	36,8%	1,9%	38,7%	44,4%	3,8%	48,2%	100%	53,7%
	04/05	13,4%	38,0%	1,3%	39,3%	42,8%	4,5%	47,3%	100%	55,9%
	05/06	14,3%	39,4%	0,3%	39,8%	41,6%	4,4%	45,9%	100%	58,1%
	06/07	15,9%	39,1%	0,5%	39,7%	38,8%	5,6%	44,4%	100%	60,7%
Ústecký kraj	02/03	13,0%	35,9%	1,7%	37,7%	44,0%	5,3%	49,3%	100%	54,2%
	03/04	13,8%	36,8%	1,6%	38,4%	42,8%	5,0%	47,8%	100%	55,6%
	04/05	13,8%	37,6%	1,7%	39,3%	41,6%	5,3%	46,9%	100%	56,7%
	05/06	14,5%	39,2%	1,6%	40,8%	39,2%	5,5%	44,7%	100%	59,2%
	06/07	14,6%	39,2%	1,0%	40,3%	38,3%	6,9%	45,1%	100%	60,7%
Liberecký kraj	02/03	13,7%	36,1%	0,4%	36,6%	45,8%	3,9%	49,7%	100%	53,8%
	03/04	14,4%	35,9%	0,9%	36,9%	45,0%	3,7%	48,7%	100%	54,1%
	04/05	14,5%	36,9%	1,0%	37,9%	43,2%	4,4%	47,7%	100%	55,8%
	05/06	14,3%	37,6%	1,0%	38,6%	42,4%	4,7%	47,1%	100%	56,6%
	06/07	14,9%	38,1%	0,5%	38,6%	41,7%	4,7%	46,5%	100%	57,7%
Královéhradecký k.	02/03	17,4%	38,4%	0,9%	39,3%	38,0%	5,2%	43,3%	100%	61,0%
	03/04	17,9%	38,3%	0,6%	38,9%	38,0%	5,3%	43,3%	100%	61,5%
	04/05	17,6%	39,3%	0,9%	40,2%	36,8%	5,4%	42,2%	100%	62,3%
	05/06	17,3%	40,5%	0,9%	41,4%	35,5%	5,8%	41,3%	100%	63,6%
	06/07	17,8%	41,9%	0,8%	42,6%	33,8%	5,8%	39,6%	100%	65,4%
Pardubický kraj	02/03	18,5%	39,9%	1,0%	40,9%	35,4%	5,3%	40,7%	100%	63,6%
	03/04	17,8%	41,0%	0,9%	41,9%	34,9%	5,3%	40,2%	100%	64,2%
	04/05	18,3%	40,2%	1,1%	41,3%	33,6%	6,8%	40,4%	100%	65,3%
	05/06	19,3%	39,9%	0,3%	40,2%	33,7%	6,8%	40,5%	100%	66,0%
	06/07	19,3%	41,0%	0,6%	41,6%	32,4%	6,6%	39,1%	100%	67,0%
Vysočina	02/03	17,0%	37,4%	0,5%	37,9%	37,3%	7,8%	45,1%	100%	62,2%
	03/04	17,5%	39,4%	0,5%	39,9%	35,8%	6,8%	42,6%	100%	63,7%
	04/05	17,7%	40,4%	0,5%	40,9%	35,4%	6,1%	41,5%	100%	64,1%
	05/06	18,1%	39,2%	0,6%	39,8%	34,5%	7,7%	42,1%	100%	64,9%
	06/07	18,5%	40,9%	0,7%	41,6%	32,1%	7,9%	40,0%	100%	67,2%
Jihomoravský kraj	02/03	20,3%	34,8%	1,2%	35,9%	35,3%	8,4%	43,7%	100%	63,5%
	03/04	20,0%	36,0%	1,0%	37,1%	34,8%	8,1%	42,9%	100%	64,2%
	04/05	19,8%	36,9%	0,9%	37,8%	33,3%	9,0%	42,3%	100%	65,8%
	05/06	21,1%	37,9%	0,9%	38,8%	31,7%	8,4%	40,1%	100%	67,4%
	06/07	21,5%	38,2%	0,7%	38,9%	30,1%	9,4%	39,5%	100%	69,2%
Olomoucký kraj	02/03	19,1%	34,1%	0,7%	34,8%	39,5%	6,6%	46,1%	100%	59,8%
	03/04	19,3%	35,3%	0,6%	36,0%	38,2%	6,6%	44,7%	100%	61,2%
	04/05	19,9%	35,9%	0,6%	36,5%	37,2%	6,4%	43,6%	100%	62,2%
	05/06	21,1%	35,6%	0,2%	35,8%	36,3%	6,8%	43,1%	100%	63,5%
	06/07	20,7%	37,0%	0,5%	37,5%	34,3%	7,4%	41,7%	100%	65,2%
Zlínský kraj	02/03	17,1%	37,3%	3,5%	40,7%	34,0%	8,2%	42,2%	100%	62,5%
	03/04	17,2%	37,4%	3,2%	40,6%	34,6%	7,6%	42,2%	100%	62,2%
	04/05	17,7%	38,7%	2,7%	41,4%	32,0%	8,9%	40,9%	100%	65,3%
	05/06	18,7%	39,3%	2,5%	41,9%	30,6%	8,9%	39,5%	100%	66,9%
	06/07	19,7%	38,8%	0,4%	39,1%	29,9%	11,3%	41,2%	100%	69,7%
Moravskoslezský k	02/03	16,7%	37,0%	0,7%	37,8%	38,2%	7,4%	45,5%	100%	61,1%
	03/04	17,5%	37,3%	0,8%	38,1%	37,1%	7,3%	44,4%	100%	62,1%
	04/05	17,8%	38,5%	0,5%	39,0%	35,8%	7,4%	43,2%	100%	63,7%
	05/06	18,4%	37,9%	0,4%	38,3%	35,0%	8,4%	43,4%	100%	64,6%
	06/07	18,7%	39,2%	0,3%	39,5%	32,6%	9,2%	41,8%	100%	67,0%
Česká republika	02/03	17,9%	37,5%	1,1%	38,7%	37,2%	6,2%	43,4%	100%	61,7%
	03/04	18,1%	38,4%	1,1%	39,5%	36,4%	6,1%	42,5%	100%	62,5%
	04/05	18,4%	38,8%	1,0%	39,8%	35,2%	6,6%	41,8%	100%	63,8%
	05/06	19,1%	39,1%	0,9%	40,0%	34,0%	6,8%	40,8%	100%	65,1%
	06/07	19,3%	40,1%	0,6%	40,8%	32,3%	7,6%	40,0%	100%	67,0%

Tab. 6: Meziroční nárůst podílů žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně) - Kraje ČR - Denní studium - šk.r. 02/03 až 06/07

Kraj	Šk.r.	Gymnázium	Obory vzděl. kat. M, J a C s maturit.	Obory vzděl. kat. H+E a L o bez mat.	Obory vzděl. kat. H+E a L o s výu. list	s matur.	z toho s matur.
Hl.m.Praha	02/03						
	03/04	-0,1	1,1	0,1	-1,4	0,3	1,3
	04/05	0,6	0,0	-0,1	-0,9	0,4	1,0
	05/06	1,8	-1,1	0,3	-1,4	0,4	1,1
	06/07	-0,2	1,7	-0,3	-2,2	1,0	2,5
Středočeský kraj	02/03						
	03/04	0,2	0,7	-0,1	-0,5	-0,4	0,6
	04/05	0,4	-0,3	0,0	-0,4	0,3	0,4
	05/06	0,8	-0,1	-0,1	-1,3	0,8	1,4
	06/07	-1,1	3,3	-0,6	-1,6	-0,1	2,1
Jihočeský kraj	02/03						
	03/04	0,2	1,8	0,3	-1,8	-0,4	1,5
	04/05	0,9	-1,6	0,0	0,1	0,6	-0,1
	05/06	-0,2	2,1	-0,1	-1,4	-0,4	1,5
	06/07	-0,3	0,6	0,0	-0,7	0,4	0,6
Plzeňský kraj	02/03						
	03/04	-0,4	1,1	-0,3	-0,8	0,3	1,0
	04/05	0,6	-0,4	-0,1	-0,9	0,9	1,1
	05/06	0,2	1,3	-0,1	-1,5	0,0	1,5
	06/07	0,5	-0,3	0,2	-1,4	1,0	1,2
Karlovarský kraj	02/03						
	03/04	-0,8	-0,3	0,4	0,0	0,7	-0,4
	04/05	0,2	1,2	-0,6	-1,6	0,7	2,1
	05/06	0,9	1,4	-1,0	-1,2	-0,1	2,2
	06/07	1,6	-0,3	0,2	-2,8	1,2	2,6
Ústecký kraj	02/03						
	03/04	0,8	0,9	-0,2	-1,2	-0,2	1,4
	04/05	0,0	0,8	0,1	-1,2	0,3	1,1
	05/06	0,7	1,6	-0,1	-2,4	0,2	2,5
	06/07	0,1	0,0	-0,6	-0,9	1,4	1,5
Liberecký kraj	02/03						
	03/04	0,7	-0,2	0,5	-0,9	-0,2	0,3
	04/05	0,0	0,9	0,1	-1,7	0,7	1,7
	05/06	-0,2	0,7	0,0	-0,8	0,3	0,8
	06/07	0,7	0,4	-0,4	-0,7	0,0	1,1
Královéhradecký k.	02/03						
	03/04	0,5	-0,1	-0,4	-0,1	0,1	0,4
	04/05	-0,2	1,0	0,4	-1,2	0,1	0,9
	05/06	-0,3	1,2	0,0	-1,2	0,4	1,3
	06/07	0,4	1,4	-0,1	-1,7	0,0	1,8
Pardubický kraj	02/03						
	03/04	-0,6	1,1	-0,1	-0,5	0,1	0,6
	04/05	0,5	-0,8	0,2	-1,3	1,5	1,1
	05/06	1,0	-0,3	-0,8	0,1	0,0	0,6
	06/07	0,0	1,1	0,3	-1,3	-0,1	1,0
Vysočina	02/03						
	03/04	0,5	2,0	0,0	-1,5	-1,0	1,4
	04/05	0,2	1,0	0,0	-0,4	-0,7	0,5
	05/06	0,4	-1,2	0,1	-0,9	1,6	0,7
	06/07	0,4	1,7	0,0	-2,4	0,2	2,4
Jihomoravský kraj	02/03						
	03/04	-0,3	1,3	-0,2	-0,5	-0,3	0,7
	04/05	-0,2	0,9	-0,1	-1,5	0,9	1,6
	05/06	1,3	1,0	0,0	-1,6	-0,6	1,6
	06/07	0,4	0,3	-0,2	-1,6	1,1	1,8
Olomoucký kraj	02/03						
	03/04	0,3	1,2	-0,1	-1,3	-0,1	1,4
	04/05	0,6	0,6	0,0	-1,0	-0,2	1,0
	05/06	1,1	-0,3	-0,4	-0,9	0,4	1,3
	06/07	-0,3	1,4	0,2	-2,0	0,6	1,7
Zlínský kraj	02/03						
	03/04	0,1	0,2	-0,3	0,6	-0,6	-0,4
	04/05	0,6	1,3	-0,6	-2,6	1,3	3,2
	05/06	0,9	0,6	-0,1	-1,4	0,0	1,5
	06/07	1,0	-0,6	-2,2	-0,7	2,4	2,9
Moravskoslezský k.	02/03						
	03/04	0,8	0,2	0,1	-1,1	-0,1	1,0
	04/05	0,3	1,2	-0,3	-1,3	0,1	1,6
	05/06	0,6	-0,6	-0,1	-0,8	1,0	1,0
	06/07	0,3	1,3	0,0	-2,3	0,8	2,4
Česká republika	02/03						
	03/04	0,2	0,8	0,0	-0,8	-0,2	0,9
	04/05	0,3	0,4	-0,1	-1,1	0,5	1,2
	05/06	0,8	0,3	-0,1	-1,2	0,3	1,3
	06/07	0,1	1,0	-0,3	-1,6	0,8	1,9

Zvýraznění změn:
tučně jsou uvedeny hodnoty nárůstu větší-rovno 1,5 p. b.

kurzívou a šedě jsou uvedeny hodnoty menší-rovno - 1,5 p. b. tedy výrazný pokles

Údaje o počtech žáků **nově přijatých do 1. ročníků nástavbového studia** v jednotlivých krajích obsahuje **tabulka 7**, do **vyššího odborného studia** **tabulka 8**. V obou tabulkách jsou uvedeny i hodnoty jiných forem studia (pod označením SPZ). Pro srovnávání jsou uvedeny hodnoty nárůstů mezi šk. roky mezi 2004/05 a 2005/06 (04/05) a 2005/06 a 2006/07 (05/06), ale jen v denním studiu. Poslední sloupec uvádí **podíl nově přijatých do nástavby z absolventů tříletých oborů** poskytujících výuční list v daném roce (Tab. 7), v tabulce 8 je pak uvedeno, jaký je **podíl nově přijatých do denní formy vyššího odborného studia z maturantů daného roku**.

V průměru přechází do nástavby 29 % vyučených (32,8 % ze 3letých oborů), nejvíce vedle Prahy v krajích Středočeském a Plzeňském. Vysoké podíly jsou i v Olomouckém, Zlínském a Jihomoravském kraji, u posledních dvou jsou i nejvyšší podíly žáků ve studijních oborech zahrnujících odborný výcvik (studijní SOU), což ukazuje na správné směřování k posilování podílu vysoce kvalifikovaných dělníků. **Výrazné omezení přístupu do nástavby je zřejmé v Královéhradeckém a Pardubickém kraji**, kde byly v minulých letech i naprosto ojediněle velké meziroční poklesy počtu přijatých žáků. To vedlo k tomu, že je zde podíl vyučených přecházejících do nástavby (16,5 % a 16,8 %) nejnižší v republice s výrazným odstupem od ostatních krajů, kde podíly přijímaných přesahují 23 % vyučených (s výjimkou Libereckého kraje charakterizovaného i velkým meziročním poklesem).

V **oborech VOŠ** je pokles počtu nově přijatých dán sníženým zájmem uchazečů o studium, což souvisí se vzrůstající nabídkou bakalářského studia na vysokých školách. V relaci s počtem absolventů maturitních oborů poklesl za poslední dva roky podíl vstupujících do oborů VOŠ z 13,3 % na 12,0 %. Nejvyšší je tento podíl v Praze a Jihočeském kraji, nejnižší v Karlovarském a Moravskoslezském kraji.

Tab. 7: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků nástavbového studia pro absolventy 3letých učebních oborů

	šk.r.2002/03		šk.r.2003/04		šk.r.2004/05		šk.r.2005/06		šk.r.2006/07		Meziroční nárůst		Podíl z vyuč.
	denní	SPZ	denní	SPZ	denní	SPZ	denní	SPZ	denní	SPZ	04/05	05/06	
Hl.m.Praha	1576	1521	1598	1798	1534	1793	1533	1433	1372	1548	-0,1%	-11,2%	42,8%
Středočeský kraj	1016	757	1071	835	1172	892	1128	935	1175	808	-3,9%	5,0%	34,7%
Jihočeský kraj	851	630	836	890	737	846	753	766	780	845	2,1%	3,5%	30,6%
Plzeňský kraj	570	533	717	520	632	545	726	559	700	466	12,9%	-4,7%	32,2%
Karlovarský kraj	307	279	283	529	327	373	345	314	358	281	5,2%	4,1%	28,3%
Ústecký kraj	1049	872	999	1035	1069	973	972	934	964	861	-10,0%	-0,9%	29,1%
Liberecký kraj	537	210	544	434	547	398	536	522	390	344	-2,1%	-28,0%	21,0%
Královéhradecký kraj	417	373	391	554	459	437	377	451	407	546	-21,8%	6,7%	17,4%
Pardubický kraj	622	227	490	230	340	395	314	307	329	328	-8,3%	4,9%	17,0%
Vysočina	514	357	582	658	521	771	536	538	529	485	2,8%	-1,3%	26,3%
Jihomoravský kraj	1383	916	1478	1305	1447	1267	1370	1132	1339	1035	-5,6%	-2,7%	30,5%
Olomoucký kraj	608	514	805	565	817	575	1008	452	859	499	18,9%	-33,0%	32,8%
Zlínský kraj	926	429	881	464	762	519	796	414	750	457	4,3%	-11,1%	30,0%
Moravskoslezský kraj	1172	1134	1269	1384	1293	1348	1314	1166	1222	1333	1,6%	-7,9%	24,4%
Česká republika	11548	8752	11944	11201	11657	11132	11708	9923	11174	9836	0,4%	-5,4%	29,0%

Tab. 8: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků vyššího studia (bez konzervatoří)

	šk.r.2002/03		šk.r.2003/04		šk.r.2004/05		šk.r.2005/06		šk.r.2006/07		Meziroční nárůst		Podíl z matur.
	denní	SPZ	denní	SPZ	denní	SPZ	denní	SPZ	denní	SPZ	04/05	05/06	
Hl.m.Praha	2413	676	2576	706	2220	432	2076	466	2057	522	-6,9%	-0,9%	18,6%
Středočeský kraj	1015	246	1003	235	762	154	713	179	666	349	-6,9%	-7,1%	10,1%
Jihočeský kraj	999	110	1090	98	868	60	958	122	905	127	9,4%	-5,9%	18,0%
Plzeňský kraj	380	34	411	36	364	37	418	89	417	107	12,9%	-0,2%	12,2%
Karlovarský kraj	99	0	56		107	0	114	20	99	0	6,1%	-15,2%	5,5%
Ústecký kraj	574	60	722	173	554	41	555	43	510	77	0,2%	-8,8%	9,5%
Liberecký kraj	379	0	358	0	285	27	300	0	275	30	5,0%	-9,1%	10,5%
Královéhradecký kraj	501	17	535	20	408	8	446	26	357	0	8,5%	-24,9%	8,3%
Pardubický kraj	663	87	645	111	574	71	571	91	566	124	-0,5%	-0,9%	14,5%
Vysočina	835	126	849	229	803	94	549	72	468	106	-46,3%	-17,3%	11,6%
Jihomoravský kraj	1301	344	1453	320	1179	251	1101	259	1127	192	-7,1%	2,3%	12,4%
Olomoucký kraj	381	111	449	57	438	69	516	59	417	60	15,1%	-23,7%	8,6%
Zlínský kraj	450	70	562	92	445	54	500	89	455	76	11,0%	-9,9%	8,7%
Moravskoslezský kraj	980	176	988	224	779	220	738	271	784	179	-5,6%	5,9%	8,0%
Česká republika	10970	2057	11697	2301	9786	1518	9555	1786	9103	1949	-2,4%	-5,0%	11,8%

Meziroční nárůst - je určen v denním studiu

Podíl z - je pro šk.r. 2006/07

3. Vývoj oborové struktury žáků ve středním a vyšším odborném vzdělávání

Na obrázcích a v tabulkách otištěných na dalších stránkách uvádíme počty žáků nově vstupujících do prvních ročníků v jednotlivých kategoriích vzdělání v letech 2001/02 až 2006/07 v členění skupin oborů podle *Klasifikace kmenových oborů vzdělání – KKO*.

V **grafickém znázornění** jsou zřejmé **počty** žáků a studentů nově přijatých do prvních ročníků oborů poskytujících střední vzdělání s výučním listem, střední vzdělání s maturitní zkouškou a všech společně v letech 2001/02 až 2006/07, dále i v nástavbovém studiu a v oborech vyššího odborného vzdělávání. V **tabulkách 9 až 11** jsou uvedeny odpovídající konkrétní **počty** žáků, dále i **podíly** jednotlivých skupin oborů vzdělání v dané kategorii vzdělání (tj. např. kolik procent žáků je nově přijato do chemických oborů ze všech nově přijatých do příslušné kategorie oborů).

Údaje o počtech a podílech nově přijatých žáků do prvních ročníků v jednotlivých skupinách oborů zahrnují i žáky soukromých škol a žáky se zdravotním postižením.

Množství hodnot v tabulkách a jejich znázornění v grafech umožňuje nejrozličnějším způsobem porovnávat vývoj v jednotlivých kategoriích vzdělání a skupinách oborů. Proto uvádíme jen několik podstatných údajů o tom, kde dochází k výrazným změnám, zejména v posledním roce a ve skupinách s velkými počty žáků.

V **oborech středního vzdělávání s výučním listem** (obr. 4) po mnohaletém poklesu počtu žáků ve skupině 23 Strojírenství dochází v posledních dvou letech k výraznému zvýšení, z tabulky 9 je však zřejmé, že podíl této skupiny mírně narůstá již od roku 2000, v posledních dvou letech je meziroční přírůstek výrazně vyšší a podíl skupiny dosáhl 19 %. Skupina zůstává druhou nejpočetnější v této kategorii. Výrazné meziroční poklesy, a to jak dlouhodobě, tak i v posledním roce vykazují skupiny 31 Textilní výroba a oděvnictví, po období výrazného nárůstu (při malém počtu žáků) v posledních dvou letech pokračuje pokles ve skupině 21 Hornictví, hutnictví a slévárenství.

Nejpočetnější skupinou oborů v **maturitních oborech kategorie M** (obr. 5) zůstává trvale skupina 63 Ekonomika a administrativa, která si v posledních letech udržuje stabilní podíl přijímaných žáků (asi 20 %). Potěšující je nárůst počtu žáků ve skupinách 23 Strojírenství a 26 Elektrotechnika, výpočetní technika a telekomunikace. Trvale narůstá počet žáků přijímaných do oborů lyceí, což se odráží v nárůstu ve skupině 78 Obecně odborná příprava. Významná skupina 53 Zdravotnictví vykazuje v posledních dvou letech výrazně nižší počet přijímaných. Největší pokles ale byl zaznamenán ve skupinách 31 Textilní výroba a oděvnictví a 29 Technická chemie a chemie silikátů.

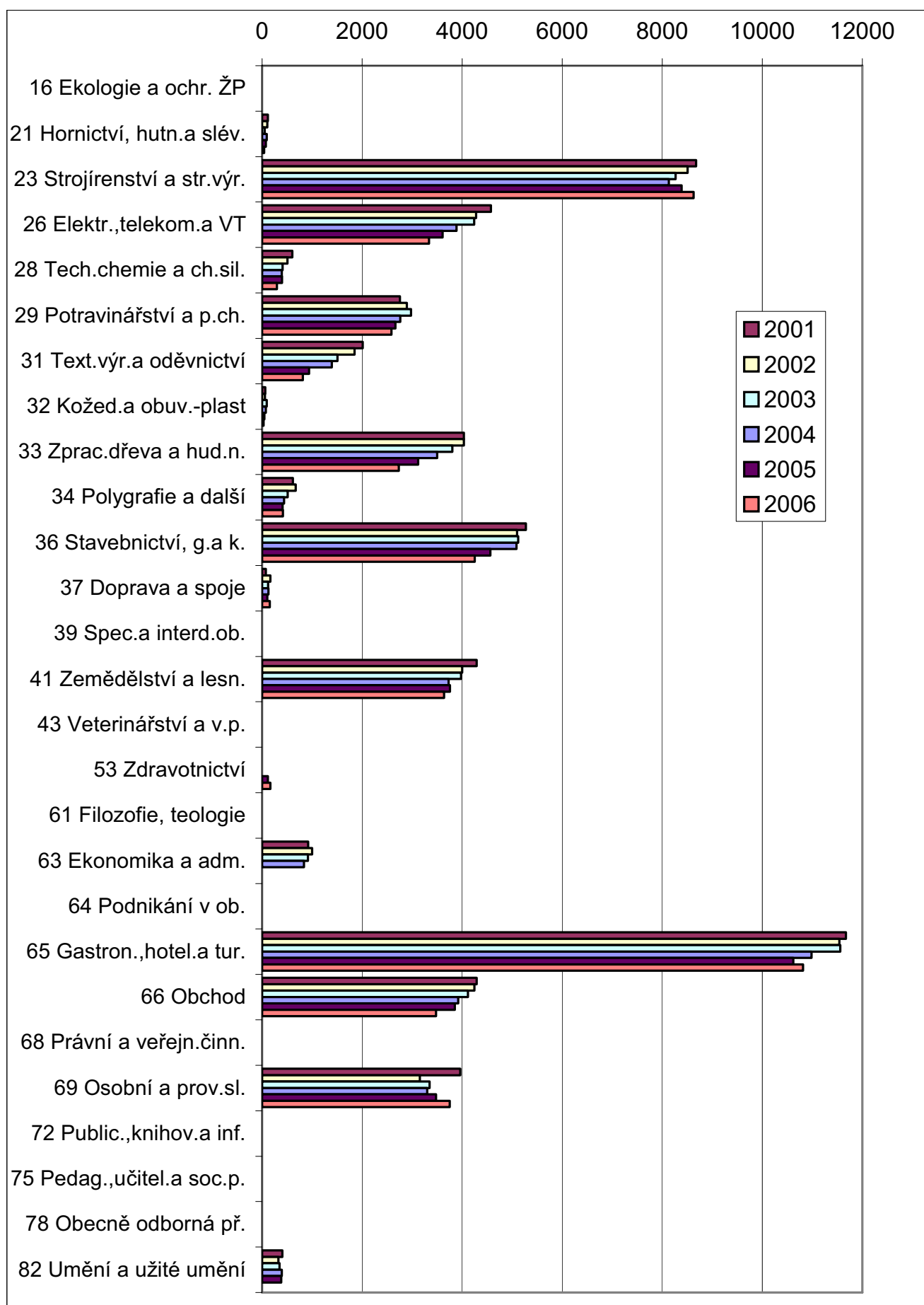
V **maturitních oborech kategorie L0** (studijní SOU - obr. 6) došlo výraznému nárůstu ve skupině 39 Speciální a interdisciplinární technické obory (jako přímý důsledek vytvoření oboru Autotronika), nárůst je i ve skupině 23 Strojírenství a strojírenská výroba, po přechodném poklesu i ve skupině 26 Elektrotechnika (zvýšený i nárůstem v oboru Autotronika) a 66 Obchod. Pokles je zřejmý zejména ve skupinách 37 Doprava a 82 Užitě umění.

Vývoj souhrnu počtu žáků v těchto základních kategoriích je dobře zřetelný na součtovém grafickém znázornění na obr. 7. Významný je zde nárůst ve skupině 39 Speciální a interdisciplinární technické obory a 78 Obecně odborná příprava, zřejmý je i ve skupinách 23 Strojírenství a 65 Gastronomie, hotelnictví a turismus. Pokles nastává zejména ve skupinách 29 Technická chemie a chemie silikátů a v dlouhodobém pohledu v 31 Textilní výroba a oděvnictví.

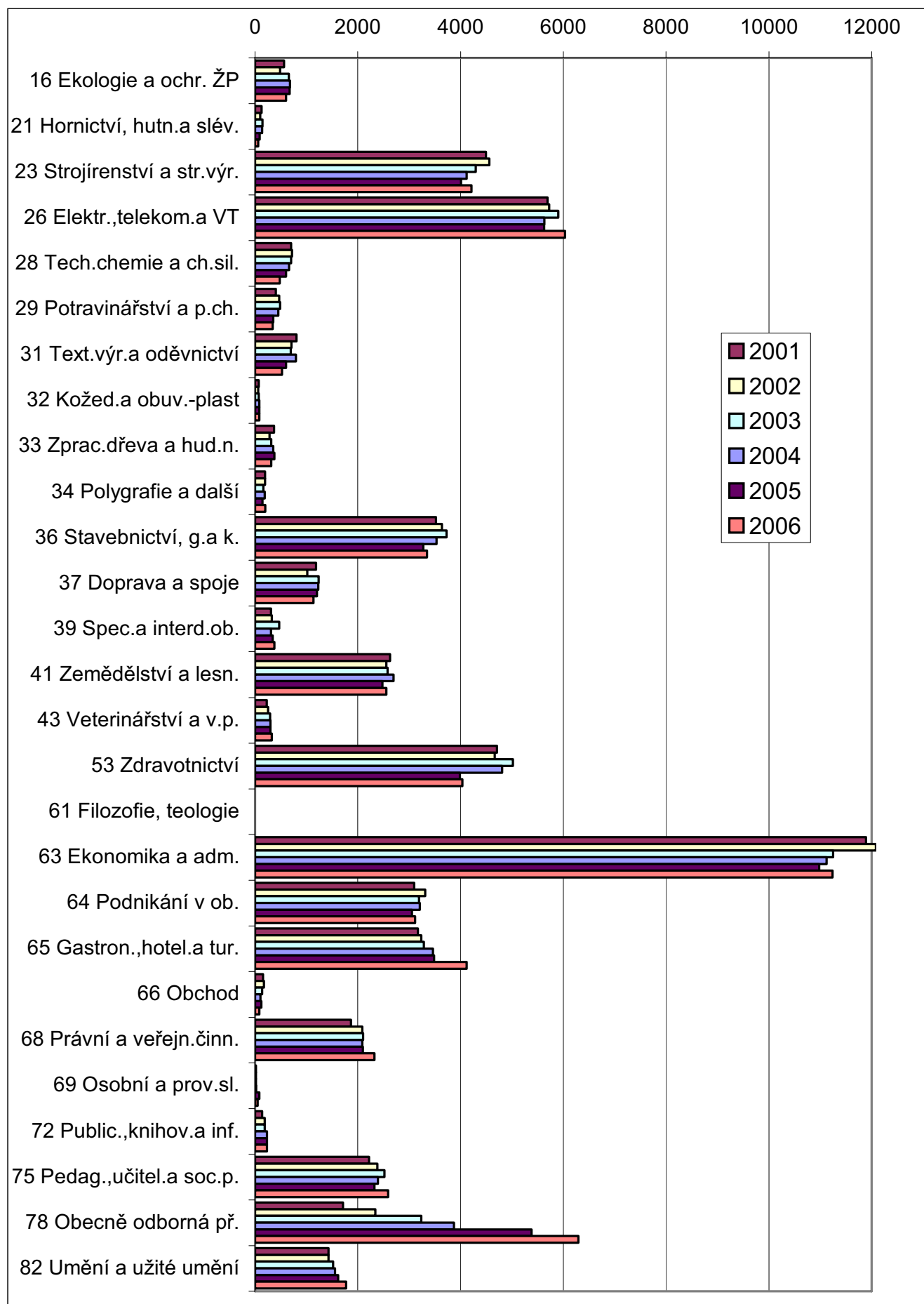
V **nástavbovém vzdělávání** (obr. 8) je zřejmý stálý nárůst v nejpočetnější skupině 64 Podnikání v oborech. Velký podíl této skupiny je ovlivněn zejména tím, že při velké rozptýlenosti výuky na mnoho SOU je to často jediná možnost, jak vytvořit dostatečně velikou třídu ze zájemců o nástavbové studium z různých oborů. Výhodou je ovšem i příprava vyučených k budoucímu podnikání a zvýšení jejich vzdělanostní úrovně.

Ve **vyšším odborném vzdělávání** (obr. 9) pokračuje dlouhodobý pokles počtu žáků téměř ve všech skupinách, určitý nárůst je ve skupinách 65 Gastronomie, hotelnictví a turismus a 66 Obchod jako zřejmý důsledek nepatrné možnosti studia těchto oborů na vysokých školách.

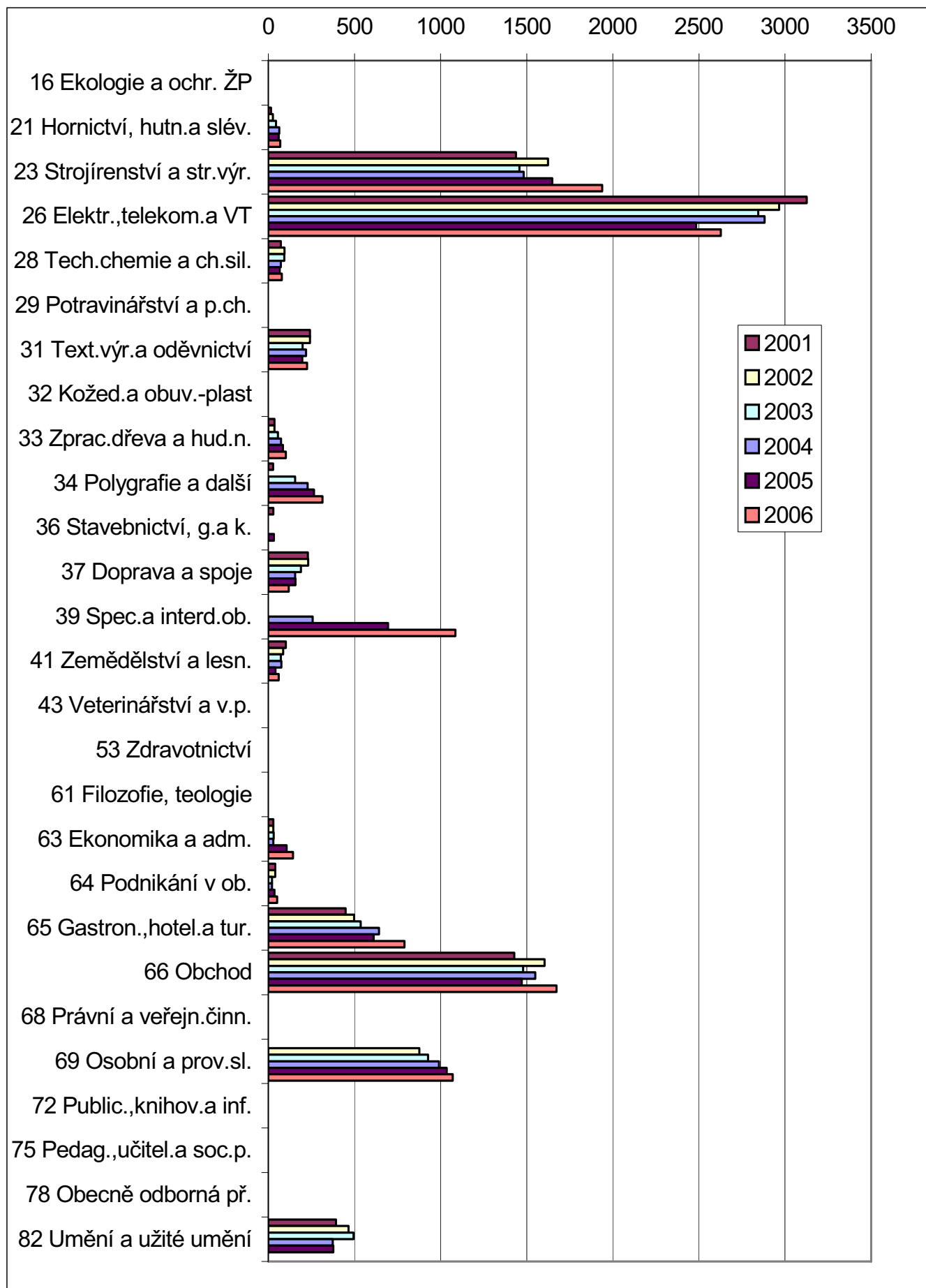
Obr. 4 Počty žáků nově přijatých do 1. roč. oborů poskytujících střední vzdělání s výučním listem - H a E

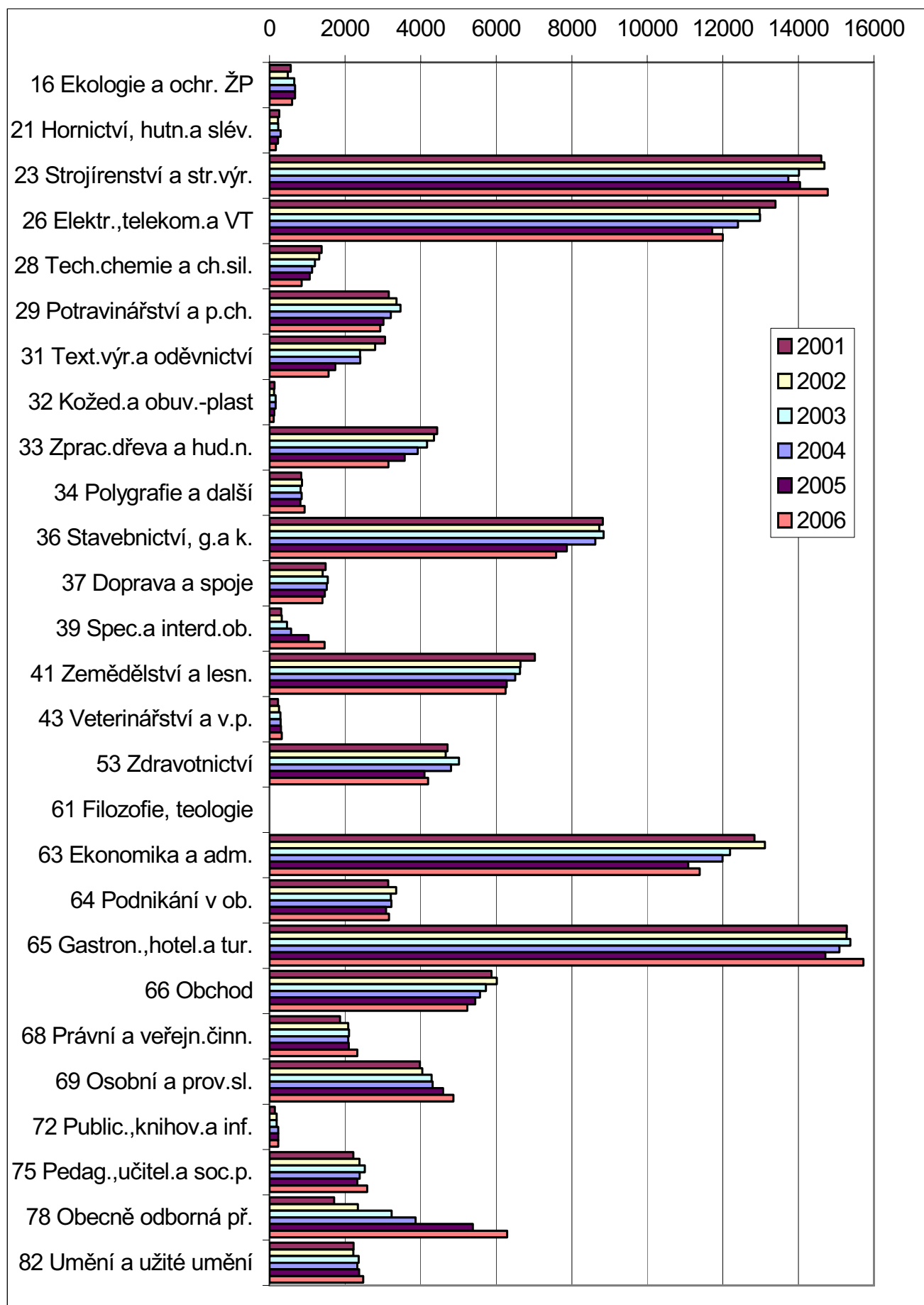
Obr. 5 Počty žáků nově přijatých do 1. roč. oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou (odborné) - M

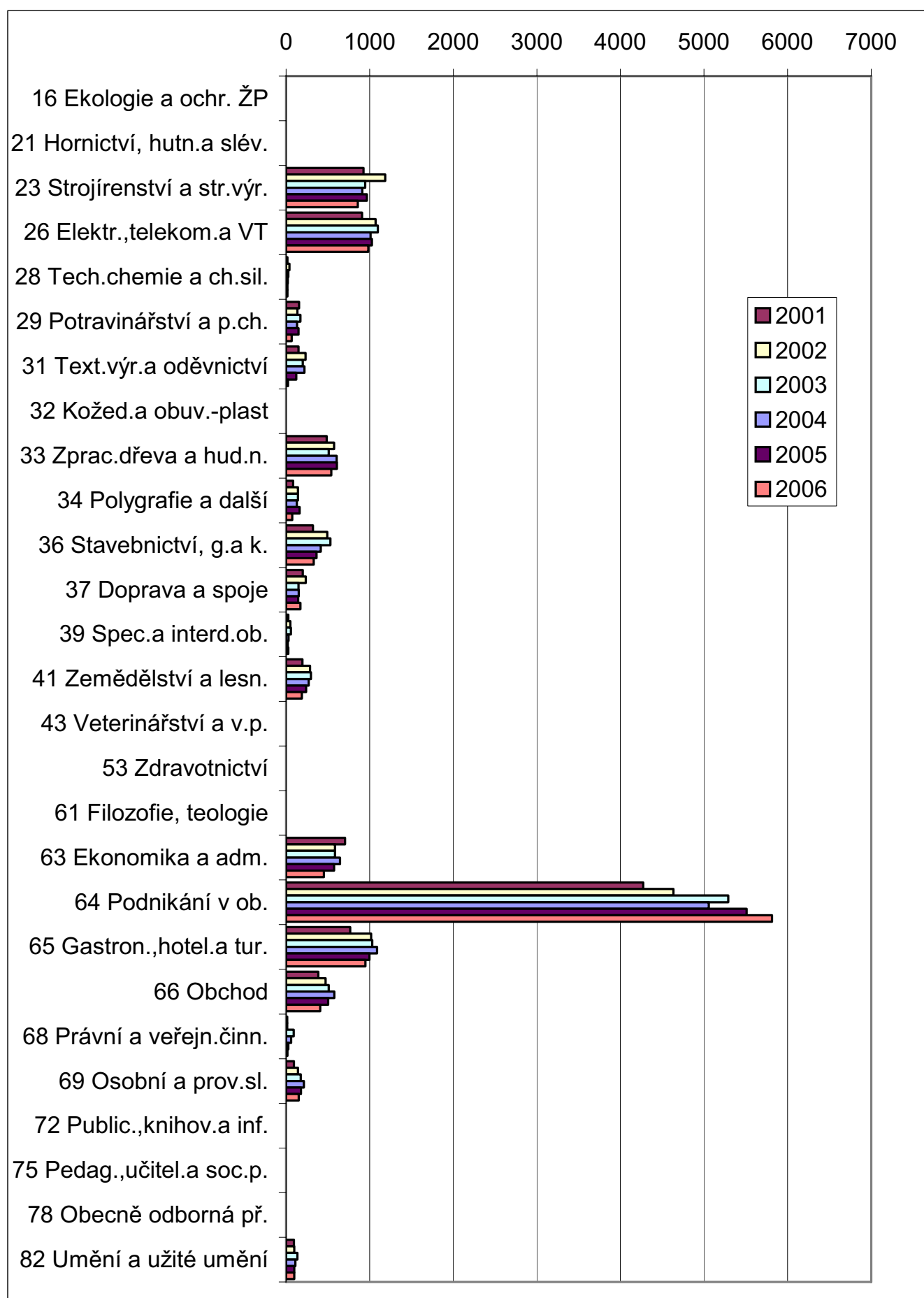
Obr. 6 Počty žáků nově přijatých do 1. roč. oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem - L0

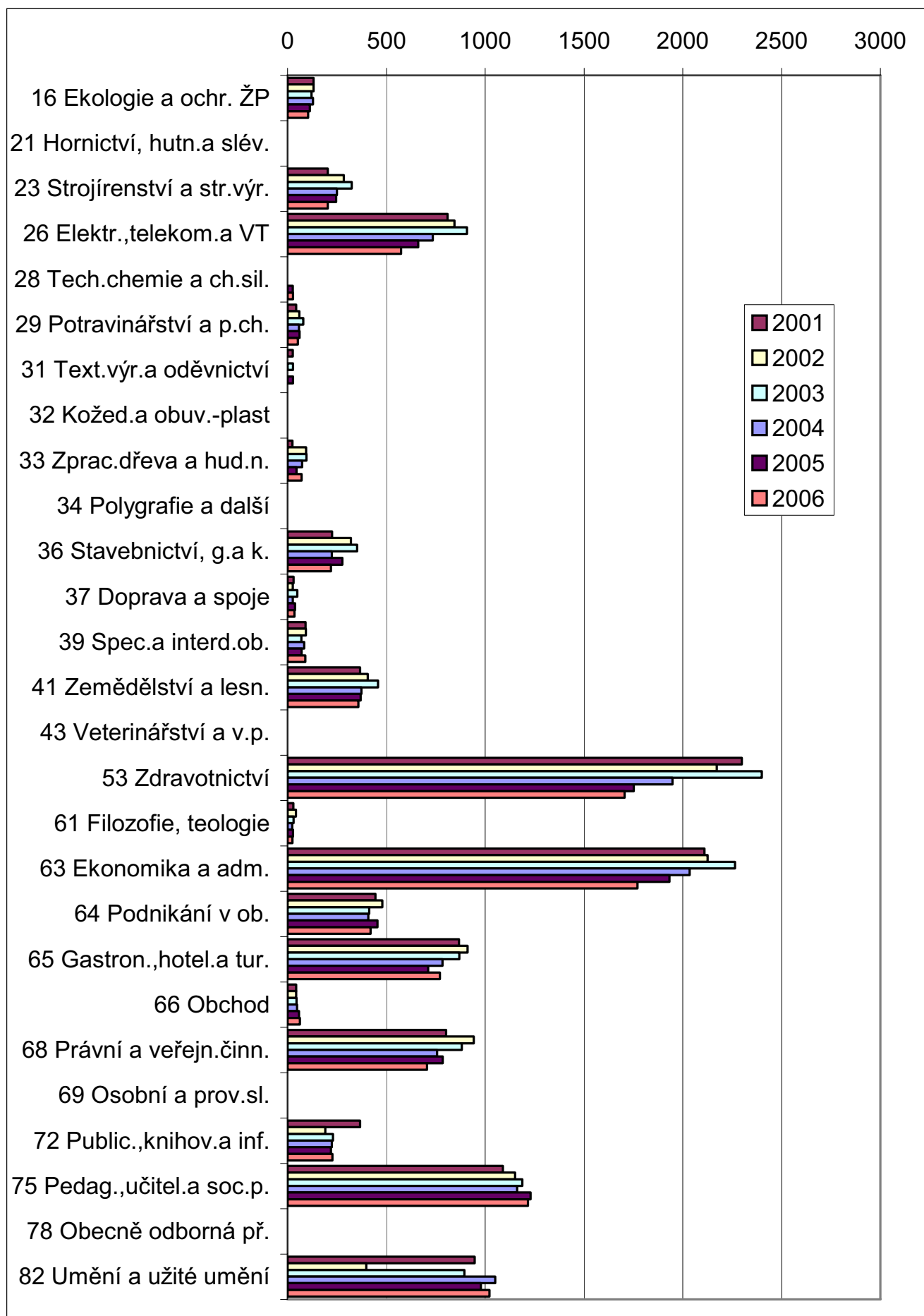
Obr. 7 Počty žáků nově přijatých do 1. roč. oborů poskytujících střední vzdělání s vyučným listem a maturitní zkouškou pro absol. základní školy - E + H + M + L0

Obr. 8 Počty žáků nově přijatých do 1. roč. oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou - nástavbové studium - L5

**Obr. 9 Počty žáků nově přijatých do 1. roč. oborů poskytujících
vyšší odborné vzdělání - N**

Tab. 9: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků podle skupin oborů vzdělání

Stav k 15.10. příslušného roku

Denní studium
Střední vzdělávání s výučním listem - E + H

Skup.ob.	2001		2002		2003		2004		2005		2006	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
21 Hornictví, hutn. a slév.	113	0,2%	102	0,2%	50	0,1%	90	0,2%	75	0,2%	38	0,1%
23 Strojírenství a str.výr.	8675	16,0%	8507	16,2%	8265	16,1%	8132	16,6%	8386	18,0%	8626	19,0%
26 Elektr.,telekom. a VT	4574	8,4%	4276	8,2%	4239	8,3%	3887	7,9%	3610	7,8%	3338	7,3%
28 Tech.chemie a ch.sil.	604	1,1%	506	1,0%	409	0,8%	390	0,8%	398	0,9%	296	0,7%
29 Potravinářství a p.ch.	2754	5,1%	2893	5,5%	2980	5,8%	2759	5,6%	2663	5,7%	2588	5,7%
31 Text.výr. a oděvnictví	2009	3,7%	1849	3,5%	1505	2,9%	1392	2,8%	938	2,0%	815	1,8%
32 Kožed. a obuv.-plast	63	0,1%	58	0,1%	90	0,2%	75	0,2%	45	0,1%	29	0,1%
33 Zprac. dřeva a hud.a.	4036	7,4%	4036	7,7%	3801	7,4%	3498	7,1%	3120	6,7%	2734	6,0%
34 Polygrafie a další	614	1,1%	669	1,3%	509	1,0%	438	0,9%	408	0,9%	417	0,9%
36 Stavebnictví, g. a k.	5275	9,7%	5094	9,7%	5120	10,0%	5088	10,4%	4565	9,8%	4248	9,3%
37 Doprava a spoje	73	0,1%	167	0,3%	121	0,2%	126	0,3%	100	0,2%	151	0,3%
39 Spec. a interd.ob.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
41 Zemědělství a lesn.	4292	7,9%	4000	7,6%	3978	7,7%	3729	7,6%	3758	8,1%	3634	8,0%
43 Veterinářství a v.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
53 Zdravotnictví	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	112	0,2%	166	0,4%
61 Filozofie, teologie	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
63 Ekonomika a adm.	918	1,7%	998	1,9%	912	1,8%	837	1,7%	0	0,0%	0	0,0%
64 Podnikání v ob.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
65 Gastron.,hotel. a tur.	11668	21,5%	11540	22,0%	11555	22,5%	10984	22,4%	10617	22,8%	10813	23,8%
66 Obchod	4289	7,9%	4245	8,1%	4111	8,0%	3918	8,0%	3854	8,3%	3479	7,6%
68 Právní a veřejn.činn.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
69 Osobní a prov.sl.	3962	7,3%	3151	6,0%	3345	6,5%	3303	6,7%	3479	7,5%	3751	8,2%
72 Public.,knihov. a inf.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
75 Pedag.,učitel. a soc.p	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
78 Obecně odborná př.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
82 Umění a užité umění	402	0,7%	326	0,6%	348	0,7%	394	0,8%	379	0,8%	365	0,8%
Celkový součet	54321	100,0%	52417	100,0%	51338	100,0%	49040	100,0%	46507	100,0%	45488	100,0%

Denní studium
Střední vzdělávání s maturitní zkouškou (odborně) - M

Skup.ob.	2001		2002		2003		2004		2005		2006	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP	564	1,1%	488	0,9%	658	1,2%	677	1,3%	674	1,3%	600	1,1%
21 Hornictví, hutn. a slév.	129	0,2%	97	0,2%	141	0,3%	140	0,3%	88	0,2%	61	0,1%
23 Strojírenství a str.výr.	4494	8,7%	4562	8,6%	4293	7,9%	4118	7,6%	4007	7,5%	4209	7,5%
26 Elektr.,telekom. a VT	5692	11,0%	5725	10,8%	5899	10,9%	5632	10,4%	5623	10,5%	6033	10,7%
28 Tech.chemie a ch.sil.	703	1,4%	719	1,4%	700	1,3%	661	1,2%	600	1,1%	481	0,9%
29 Potravinářství a p.ch.	403	0,8%	471	0,9%	484	0,9%	453	0,8%	354	0,7%	341	0,6%
31 Text.výr. a oděvnictví	807	1,6%	709	1,3%	694	1,3%	793	1,5%	602	1,1%	522	0,9%
32 Kožed. a obuv.-plast	70	0,1%	60	0,1%	71	0,1%	85	0,2%	84	0,2%	81	0,1%
33 Zprac. dřeva a hud.a.	369	0,7%	282	0,5%	316	0,6%	351	0,6%	374	0,7%	314	0,6%
34 Polygrafie a další	194	0,4%	193	0,4%	162	0,3%	186	0,3%	146	0,3%	198	0,4%
36 Stavebnictví, g. a k.	3519	6,8%	3638	6,9%	3724	6,9%	3532	6,5%	3272	6,1%	3343	5,9%
37 Doprava a spoje	1186	2,3%	1014	1,9%	1235	2,3%	1232	2,3%	1206	2,3%	1135	2,0%
39 Spec. a interd.ob.	310	0,6%	326	0,6%	467	0,9%	310	0,6%	343	0,6%	374	0,7%
41 Zemědělství a lesn.	2628	5,1%	2558	4,8%	2579	4,8%	2695	5,0%	2478	4,6%	2554	4,5%
43 Veterinářství a v.p.	228	0,4%	256	0,5%	290	0,5%	297	0,5%	300	0,6%	326	0,6%
53 Zdravotnictví	4710	9,1%	4663	8,8%	5016	9,3%	4805	8,9%	3986	7,4%	4035	7,2%
61 Filozofie, teologie	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
63 Ekonomika a adm.	11887	23,0%	12084	22,8%	11247	20,8%	11122	20,6%	10978	20,5%	11239	19,9%
64 Podnikání v ob.	3099	6,0%	3313	6,3%	3192	5,9%	3205	5,9%	3054	5,7%	3114	5,5%
65 Gastron.,hotel. a tur.	3167	6,1%	3234	6,1%	3284	6,1%	3459	6,4%	3481	6,5%	4118	7,3%
66 Obchod	156	0,3%	171	0,3%	137	0,3%	107	0,2%	119	0,2%	81	0,1%
68 Právní a veřejn.činn.	1865	3,6%	2084	3,9%	2104	3,9%	2087	3,9%	2100	3,9%	2322	4,1%
69 Osobní a prov.sl.	16	0,0%	17	0,0%	19	0,0%	23	0,0%	82	0,2%	49	0,1%
72 Public.,knihov. a inf.	138	0,3%	189	0,4%	190	0,4%	234	0,4%	230	0,4%	231	0,4%
75 Pedag.,učitel. a soc.p	2217	4,3%	2381	4,5%	2519	4,6%	2391	4,4%	2324	4,3%	2589	4,6%
78 Obecně odborná př.	1713	3,3%	2342	4,4%	3237	6,0%	3871	7,2%	5384	10,1%	6294	11,2%
82 Umění a užité umění	1430	2,8%	1427	2,7%	1520	2,8%	1555	2,9%	1615	3,0%	1771	3,1%
Celkový součet	51694	100,0%	53003	100,0%	54178	100,0%	54021	100,0%	53504	100,0%	56415	100,0%

V počtech žáků jsou uvedeni i žáci se zdravotním postižením

Tab. 10: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků podle skupin oborů vzdělání

Stav k 15.10. příslušného roku

Denní studium Střední vzdělávání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem - L0

Skup.ob.	2001		2002		2003		2004		2005		2006	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
21 Hornictví, hutn. a slév.	16	0,2%	26	0,3%	44	0,5%	63	0,7%	60	0,6%	70	0,7%
23 Strojírenství a str.výr.	1438	18,8%	1624	18,4%	1458	17,0%	1482	16,3%	1649	17,6%	1938	18,1%
26 Elektr. ,telekom. a VT	3125	40,8%	2966	33,6%	2844	33,1%	2881	31,6%	2483	26,5%	2626	24,6%
28 Tech. chemie a ch. sil.	73	1,0%	94	1,1%	93	1,1%	73	0,8%	66	0,7%	78	0,7%
29 Potravinářství a p.ch.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
31 Text.výr. a oděvnictví	242	3,2%	242	2,7%	198	2,3%	219	2,4%	197	2,1%	225	2,1%
32 Kožed. a obuv.-plast	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
33 Zprac. dřeva a hud. a.	36	0,5%	36	0,4%	56	0,7%	74	0,8%	85	0,9%	101	0,9%
34 Polygrafie a další	27	0,4%	0	0,0%	156	1,8%	228	2,5%	265	2,8%	314	2,9%
36 Stavebnictví, g. a k.	29	0,4%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	33	0,4%	0	0,0%
37 Doprava a spoje	230	3,0%	231	2,6%	189	2,2%	155	1,7%	157	1,7%	118	1,1%
39 Spec. a interd.ob.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	258	2,8%	695	7,4%	1086	10,2%
41 Zemědělství a lesn.	102	1,3%	86	1,0%	72	0,8%	76	0,8%	41	0,4%	60	0,6%
43 Veterinářství a v.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
53 Zdravotnictví	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
61 Filozofie, teologie	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
63 Ekonomika a adm.	29	0,4%	30	0,3%	31	0,4%	30	0,3%	107	1,1%	144	1,3%
64 Podnikání v ob.	40	0,5%	40	0,5%	21	0,2%	22	0,2%	35	0,4%	51	0,5%
65 Gastron., hotel. a tur.	449	5,9%	497	5,6%	536	6,2%	642	7,0%	611	6,5%	790	7,4%
66 Obchod	1428	18,6%	1603	18,2%	1479	17,2%	1549	17,0%	1471	15,7%	1673	15,7%
68 Právní a veřejn. činn.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
69 Osobní a prov. sl.	0	0,0%	877	9,9%	928	10,8%	991	10,9%	1035	11,0%	1071	10,0%
72 Public. ,knihov. a inf.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
75 Pedag. ,učitel. a soc. p	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
78 Obecně odborná př.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
82 Umění a užité umění	393	5,1%	465	5,3%	495	5,8%	374	4,1%	377	4,0%	342	3,2%
Celkový součet	7657	100,0%	8817	100,0%	8600	100,0%	9117	100,0%	9367	100,0%	10687	100,0%

Denní studium Střední vzdělávání s vyučním listem a maturitní zkouškou pro absol. zákl. školy (E+H+M+L0)

Skup.ob.	2001		2002		2003		2004		2005		2006	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP	564	0,5%	488	0,4%	658	0,6%	677	0,6%	674	0,6%	600	0,5%
21 Hornictví, hutn. a slév.	258	0,2%	225	0,2%	235	0,2%	293	0,3%	223	0,2%	169	0,2%
23 Strojírenství a str.výr.	14607	12,9%	14693	12,9%	14016	12,3%	13732	12,2%	14042	12,8%	14773	13,1%
26 Elektr. ,telekom. a VT	13391	11,8%	12967	11,4%	12982	11,4%	12400	11,1%	11716	10,7%	11997	10,7%
28 Tech. chemie a ch. sil.	1380	1,2%	1319	1,2%	1202	1,1%	1124	1,0%	1064	1,0%	855	0,8%
29 Potravinářství a p.ch.	3157	2,8%	3364	2,9%	3464	3,0%	3212	2,9%	3017	2,8%	2929	2,6%
31 Text.výr. a oděvnictví	3058	2,7%	2800	2,5%	2397	2,1%	2404	2,1%	1737	1,6%	1562	1,4%
32 Kožed. a obuv.-plast	133	0,1%	118	0,1%	161	0,1%	160	0,1%	129	0,1%	110	0,1%
33 Zprac. dřeva a hud. a.	4441	3,9%	4354	3,8%	4173	3,7%	3923	3,5%	3579	3,3%	3149	2,8%
34 Polygrafie a další	835	0,7%	862	0,8%	827	0,7%	852	0,8%	819	0,7%	929	0,8%
36 Stavebnictví, g. a k.	8823	7,8%	8732	7,6%	8844	7,8%	8620	7,7%	7870	7,2%	7591	6,7%
37 Doprava a spoje	1489	1,3%	1412	1,2%	1545	1,4%	1513	1,3%	1463	1,3%	1404	1,2%
39 Spec. a interd.ob.	310	0,3%	326	0,3%	467	0,4%	568	0,5%	1038	0,9%	1460	1,3%
41 Zemědělství a lesn.	7022	6,2%	6644	5,8%	6629	5,8%	6500	5,8%	6277	5,7%	6248	5,5%
43 Veterinářství a v.p.	228	0,2%	256	0,2%	290	0,3%	297	0,3%	300	0,3%	326	0,3%
53 Zdravotnictví	4710	4,1%	4663	4,1%	5016	4,4%	4805	4,3%	4098	3,7%	4201	3,7%
61 Filozofie, teologie	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
63 Ekonomika a adm.	12834	11,3%	13112	11,5%	12190	10,7%	11989	10,7%	11085	10,1%	11383	10,1%
64 Podnikání v ob.	3139	2,8%	3353	2,9%	3213	2,8%	3227	2,9%	3089	2,8%	3165	2,8%
65 Gastron., hotel. a tur.	15284	13,4%	15271	13,4%	15375	13,5%	15085	13,4%	14709	13,4%	15721	14,0%
66 Obchod	5873	5,2%	6019	5,3%	5727	5,0%	5574	5,0%	5444	5,0%	5233	4,6%
68 Právní a veřejn. činn.	1865	1,6%	2084	1,8%	2104	1,8%	2087	1,9%	2100	1,9%	2322	2,1%
69 Osobní a prov. sl.	3978	3,5%	4045	3,5%	4292	3,8%	4317	3,8%	4596	4,2%	4871	4,3%
72 Public. ,knihov. a inf.	138	0,1%	189	0,2%	190	0,2%	234	0,2%	230	0,2%	231	0,2%
75 Pedag. ,učitel. a soc. p	2217	2,0%	2381	2,1%	2519	2,2%	2391	2,1%	2324	2,1%	2589	2,3%
78 Obecně odborná př.	1713	1,5%	2342	2,1%	3237	2,8%	3871	3,5%	5384	4,9%	6294	5,6%
82 Umění a užité umění	2225	2,0%	2218	1,9%	2363	2,1%	2323	2,1%	2371	2,2%	2478	2,2%
Celkový součet	113672	100,0%	114237	100,0%	114116	100,0%	112178	100,0%	109378	100,0%	112590	100,0%

V počtech žáků jsou uvedeni i žáci se zdravotním postižením

Nejsou zahrnuti žáci ve studiu při zaměstnání a žáci nástavbového studia

Tab. 11: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků podle skupin oborů vzdělání

Stav k 15.10. příslušného roku

Denní studium
Střední vzdělávání s maturitní zkouškou - nástavbové studium - L5

Skup.ob.	2001		2002		2003		2004		2005		2006	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
21 Hornictví, hutn.a slév.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
23 Strojírenství a str.výr.	927	9,5%	1187	10,4%	948	7,9%	911	7,8%	968	8,3%	857	7,7%
26 Elektr.,telekom.a VT	909	9,3%	1072	9,4%	1097	9,2%	1010	8,7%	1026	8,8%	985	8,8%
28 Tech.chemie a ch.sil.	18	0,2%	40	0,4%	28	0,2%	21	0,2%	16	0,1%	18	0,2%
29 Potravinářství a p.ch.	157	1,6%	136	1,2%	171	1,4%	133	1,1%	149	1,3%	66	0,6%
31 Text.výr.a oděvnictví	150	1,5%	233	2,0%	200	1,7%	221	1,9%	120	1,0%	22	0,2%
32 Kožed.a obuv.-plast	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
33 Zprac.dřeva a hud.a.	487	5,0%	573	5,0%	511	4,3%	605	5,2%	607	5,2%	542	4,9%
34 Polygrafie a další	83	0,8%	142	1,2%	142	1,2%	130	1,1%	163	1,4%	76	0,7%
36 Stavebnictví, g.a k.	320	3,3%	493	4,3%	529	4,4%	415	3,6%	364	3,1%	330	3,0%
37 Doprava a spoje	198	2,0%	235	2,1%	149	1,2%	153	1,3%	145	1,2%	173	1,5%
39 Spec.a interd.ob.	28	0,3%	51	0,4%	56	0,5%	30	0,3%	21	0,2%	27	0,2%
41 Zemědělství a lesn.	196	2,0%	286	2,5%	296	2,5%	269	2,3%	241	2,1%	188	1,7%
43 Veterinářství a v.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
53 Zdravotnictví	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
61 Filozofie, teologie	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
63 Ekonomika a adm.	708	7,2%	585	5,1%	584	4,9%	647	5,6%	573	4,9%	454	4,1%
64 Podnikání v ob.	4272	43,6%	4633	40,6%	5289	44,3%	5058	43,4%	5511	47,1%	5813	52,0%
65 Gastron.,hotel.a tur.	768	7,8%	1018	8,9%	1031	8,6%	1090	9,4%	996	8,5%	950	8,5%
66 Obchod	385	3,9%	474	4,2%	512	4,3%	577	4,9%	503	4,3%	408	3,7%
68 Právní a veřejn.činn.	12	0,1%	14	0,1%	91	0,8%	62	0,5%	26	0,2%	16	0,1%
69 Osobní a prov.sl.	96	1,0%	143	1,3%	175	1,5%	214	1,8%	180	1,5%	152	1,4%
72 Public.,knihov.a inf.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
75 Pedagog.,učitel.a soc.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
78 Obecně odborná př.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
82 Umění a užité umění	95	1,0%	97	0,8%	135	1,1%	111	1,0%	99	0,8%	97	0,9%
Celkový součet	9809	100,0%	11412	100,0%	11944	100,0%	11657	100,0%	11708	100,0%	11174	100,0%

Denní studium
Vyšší odborné vzdělávání - N

Skup.ob.	2001		2002		2003		2004		2005		2006	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP	132	1,2%	132	1,2%	121	1,0%	128	1,2%	113	1,1%	104	1,1%
21 Hornictví, hutn.a slév.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
23 Strojírenství a str.výr.	204	1,9%	284	2,5%	325	2,8%	249	2,4%	245	2,4%	203	2,1%
26 Elektr.,telekom.a VT	810	7,4%	844	7,5%	907	7,8%	735	7,1%	661	6,6%	575	6,0%
28 Tech.chemie a ch.sil.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	26	0,3%	27	0,3%
29 Potravinářství a p.ch.	43	0,4%	59	0,5%	80	0,7%	58	0,6%	61	0,6%	52	0,5%
31 Text.výr.a oděvnictví	26	0,2%	0	0,0%	28	0,2%	0	0,0%	28	0,3%	0	0,0%
32 Kožed.a obuv.-plast	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
33 Zprac.dřeva a hud.a.	25	0,2%	94	0,8%	95	0,8%	74	0,7%	45	0,4%	70	0,7%
34 Polygrafie a další	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
36 Stavebnictví, g.a k.	225	2,1%	320	2,8%	352	3,0%	223	2,1%	277	2,7%	220	2,3%
37 Doprava a spoje	30	0,3%	26	0,2%	49	0,4%	26	0,3%	38	0,4%	34	0,4%
39 Spec.a interd.ob.	91	0,8%	92	0,8%	69	0,6%	83	0,8%	70	0,7%	90	0,9%
41 Zemědělství a lesn.	367	3,4%	405	3,6%	458	3,9%	374	3,6%	370	3,7%	358	3,7%
43 Veterinářství a v.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
53 Zdravotnictví	2298	21,0%	2172	19,2%	2399	20,5%	1948	18,8%	1752	17,4%	1706	17,7%
61 Filozofie, teologie	29	0,3%	42	0,4%	30	0,3%	23	0,2%	27	0,3%	25	0,3%
63 Ekonomika a adm.	2109	19,3%	2125	18,8%	2264	19,4%	2035	19,6%	1932	19,2%	1771	18,3%
64 Podnikání v ob.	444	4,1%	479	4,2%	412	3,5%	408	3,9%	454	4,5%	420	4,3%
65 Gastron.,hotel.a tur.	867	7,9%	911	8,0%	869	7,4%	783	7,5%	711	7,1%	771	8,0%
66 Obchod	43	0,4%	43	0,4%	45	0,4%	47	0,5%	57	0,6%	62	0,6%
68 Právní a veřejn.činn.	802	7,3%	942	8,3%	882	7,5%	756	7,3%	785	7,8%	706	7,3%
69 Osobní a prov.sl.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
72 Public.,knihov.a inf.	366	3,3%	190	1,7%	230	2,0%	224	2,2%	219	2,2%	227	2,4%
75 Pedagog.,učitel.a soc.p.	1090	10,0%	1151	10,2%	1187	10,1%	1161	11,2%	1230	12,2%	1216	12,6%
78 Obecně odborná př.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
82 Umění a užité umění	947	8,6%	1006	8,9%	895	7,7%	1051	10,1%	978	9,7%	1021	10,6%
Celkový součet	10948	100,0%	11317	100,0%	11697	100,0%	10386	100,0%	10079	100,0%	9658	100,0%

Ve vyšším odborném vzdělávání jsou zahrnuti i žáci vyššího odborného vzdělávání v konzervatoři

Nejsou zahrnuti žáci ve studiu při zaměstnání

4. Postavení mladých lidí na trhu práce v ČR v porovnání s Evropskou unií

4.1 Míra nezaměstnanosti mladých lidí v ČR v porovnání s ostatními členskými státy Evropské unie

Populaci, tedy celkový počet obyvatel, lze rozdělit na tři skupiny. Na osoby zaměstnané, nezaměstnané a osoby, které nejsou součástí pracovní síly. Za zaměstnané se podle definice Mezinárodní organizace práce (ILO) považují osoby ve věku 15 let a více, které během týdne, v němž probíhá měření počtu zaměstnaných, splňují některou z následujících podmínek:

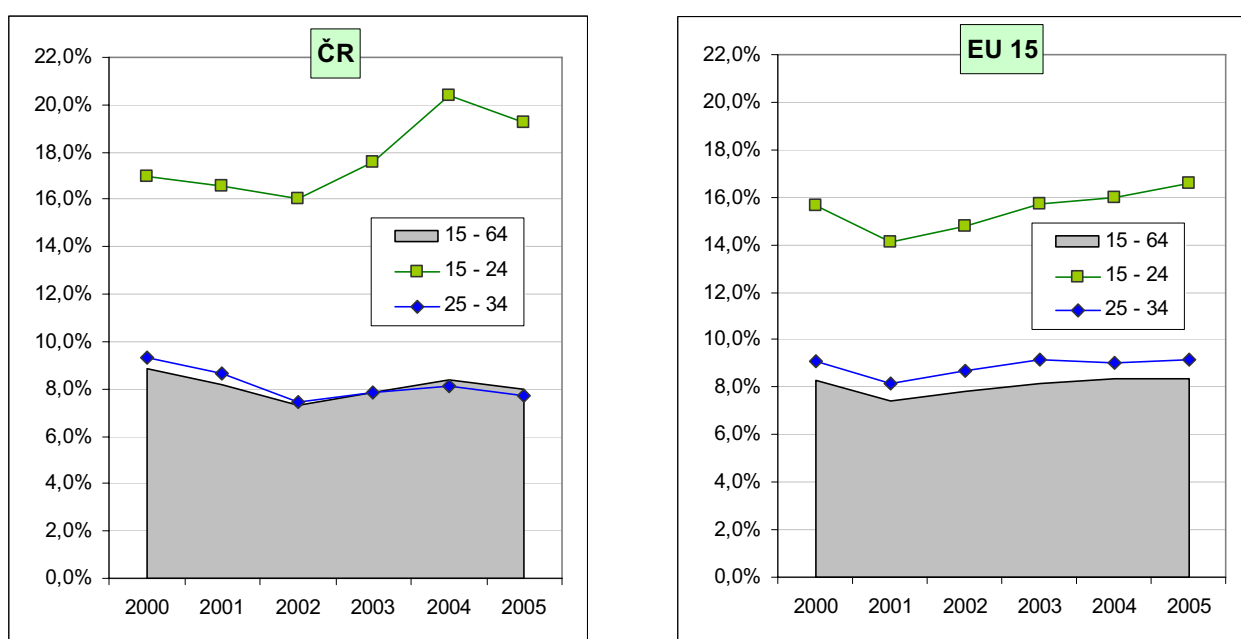
- pracují za mzdu (zaměstnanci) alespoň jednu hodinu
- pracují za účelem dosažení zisku (podnikatelé a spolupracující rodinní příslušníci) alespoň jednu hodinu
- mají zaměstnání, ale jsou dočasně nepřítomni (v důsledku zranění, nemoci, dovolené, studijního volna, mateřské nebo rodičovské dovolené atp.)

Nezaměstnaní jsou definováni jako osoby ve věku 15 let a více, které nemají zaměstnání (ani nepodnikají), aktivně hledají zaměstnání a jsou schopny do něj okamžitě nastoupit. Pracovní silou se rozumí souhrn počtu zaměstnaných a nezaměstnaných osob. Ostatní obyvatelé (děti, studenti denního studia, důchodci, ženy v domácnosti atp.) nejsou zařazeni mezi pracovní sílu.

Míra nezaměstnanosti mladých lidí představuje podíl počtu nezaměstnaných osob určité věkové kategorie na pracovní síle (počtu zaměstnaných a nezaměstnaných) dané věkové kategorie. Toto procentuální vyjádření míry nezaměstnanosti umožňuje mezinárodní porovnání postavení mladých lidí na trzích práce jednotlivých zemí.

Mladé lidi lze rozčlenit na věkovou kategorii 15–24, kam spadají převážně absolventi škol s krátkou praxí nebo čerství absolventi vyšších odborných a vysokých škol, případně nástavbového studia po vyučení a na kategorii mladých lidí 25–34 let, se zkušenostmi z praxe. Následující dvojice grafů umožňuje porovnat míru nezaměstnanosti mladých lidí v České republice s průměrnými hodnotami vyspělých států Evropské unie (EU 15). Dvě časové řady (za období 2000–2005) znázorňující nezaměstnanost mladých lidí jsou pro lepší zhodnocení velikosti míry nezaměstnanosti doplněny údajem o celkové nezaměstnanosti (věk 15–64 let).

Obr. 10: Porovnání míry nezaměstnanosti mladých v ČR a v EU 15

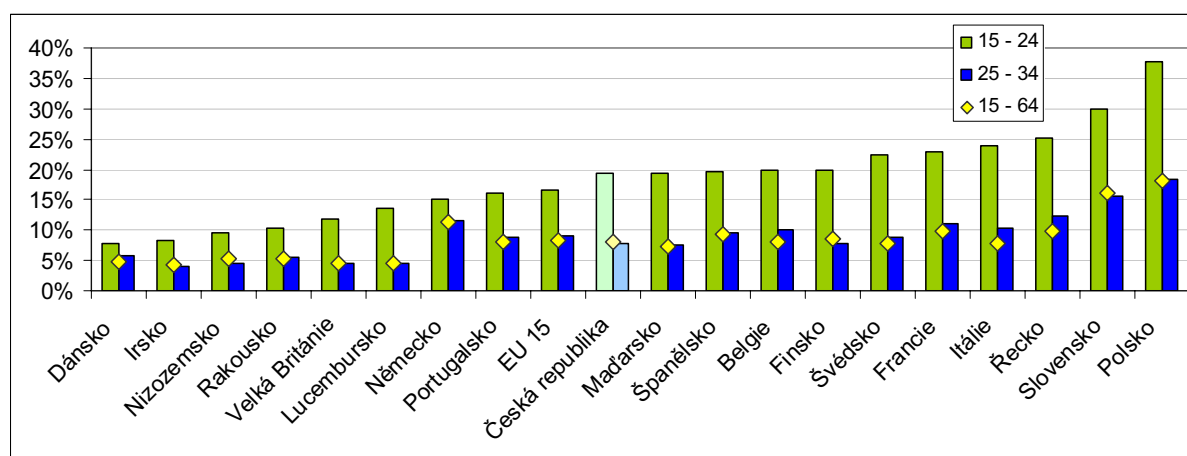
Pramen: OECD – Labour Force Survey.

Míra nezaměstnanosti u nejmladší věkové kategorie 15–24 let je v ČR dlouhodobě výrazně vyšší než v EU 15. V roce 2005 lze však pozorovat tendenci k jejich sblížení (v ČR 19,3 %, v EU 15 16,6 %). Míra nezaměstnanosti mladých lidí ve věku 25–34 let je v ČR blízká průměrné celkové míře nezaměstnanosti, v letech 2005 a 2006 je dokonce mírně podprůměrná. V průměru původních členských zemí EU 15 je míra nezaměstnanosti této věkové kategorie (25–34 let) nejen vyšší než celková průměrná míra nezaměstnanosti, ale je i přibližně o 1 procentní bod vyšší než v České republice. Zatímco míra nezaměstnanosti mladých lidí ve věku 25–34 let v EU 15 má od roku 2001 mírně stoupající tendenci, v České republice spíše klesá.

V rámci EU existují značné rozdíly v míře nezaměstnanosti mladých lidí. V nejmladší kategorii 15–24 let se v roce 2005 míra nezaměstnanosti v EU 15 pohybovala v rozmezí od 7,9 % v Dánsku po 25,3 % v Řecku. V České republice dosahovala 19,3 %, což je v porovnání se Slovenskem (29,9 %) a Polskem (37,8 %) velmi nízká hodnota. V kategorii 25–34 let se v roce 2005 míra nezaměstnanosti ve státech EU 15 pohybovala od 4,0 % v Irsku do 12,4 % v Řecku. Slovensko a Polsko mají i v této věkové kategorii míru nezaměstnanosti vyšší než země EU 15 (9,1 %) a ČR (7,7 %).

Následující obrázek popisuje míru nezaměstnanosti v původních zemích Evropské unie (EU 15) a ve vybraných nových členských státech⁴. Země jsou seřazeny podle velikosti míry nezaměstnanosti mladých lidí ve věku 15–24 let. Z pohledu míry nezaměstnanosti (celkové i mladých) lze říci, že je Česká republika na dobré pozici jak v rámci EU, tak i mezi novými členskými zeměmi. Dále si lze povšimnout, že míra nezaměstnanosti věkové kategorie 25–34 let je velmi blízká celkové míře nezaměstnanosti (15–64 let), přičemž je ve většině států mírně nižší než celková míra nezaměstnanosti.

Obr. 11: Míra nezaměstnanosti mladých lidí ve vybraných členských státech EU v roce 2005

Pramen: OECD – Labour Force Survey.

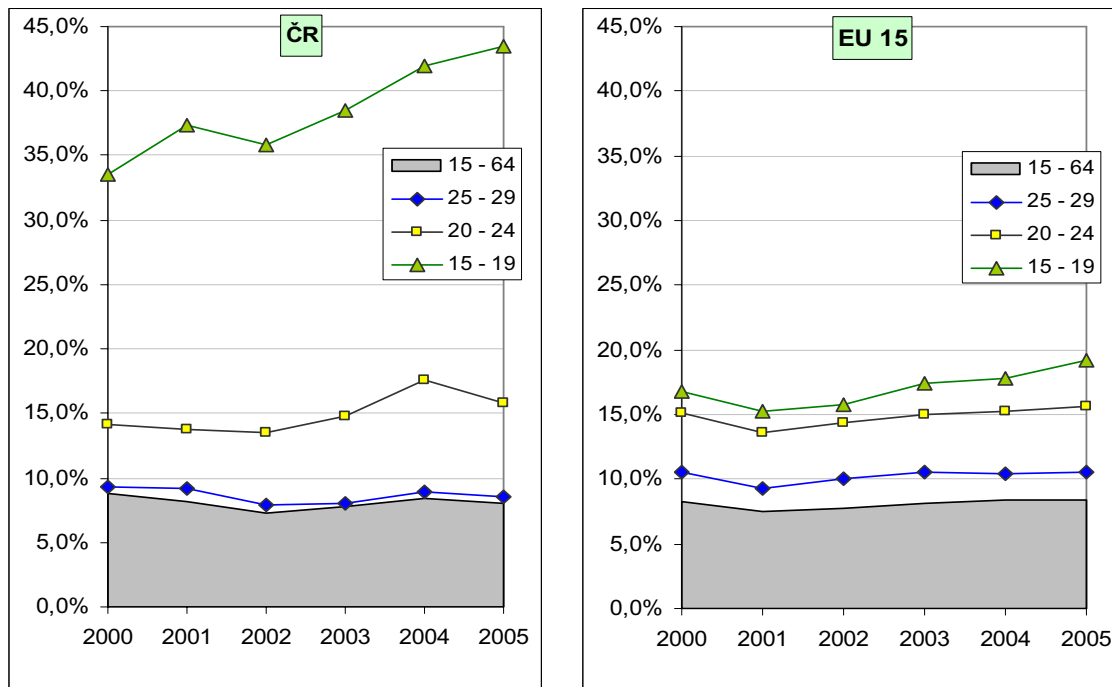
Velmi malý rozdíl mezi celkovou mírou nezaměstnanosti a mírou nezaměstnanosti nejmladší věkové kategorie (15–24 let) je například v Dánsku, kde je i celková míra nezaměstnanosti také velmi nízká a v Německu, kde je celková míra nezaměstnanosti poměrně značně vysoká. Naopak ve Švédsku, Lucembursku a Itálii je míra nezaměstnanosti v nejmladší věkové kategorii (15–24) až trojnásobně vyšší než celková míra nezaměstnanosti.

Při podrobnějším rozčlenění mladých lidí v České republice do věkových kategorií 15–19, 20–24 a 25–29 let je vidět zřetelný rozdíl v míře nezaměstnanosti jednotlivých věkových kategorií. V průměru zemí EU 15 nejsou rozdíly tak velké (v porovnání s ČR). Vysoká míra nezaměstnanosti u nejmladší věkové kategorie 15–19 let je dána nízkou úrovní vzdělání těchto uchazečů o zaměstnání a nedostatkem pracovních zkušeností. Ve vyšších věkových kategoriích se vyskytují i vysokoškolsky vzdělaní uchazeči, absolventi nástavbového studia a vyšších odborných škol. Také podíl uchazečů s maturitním vzděláním je vyšší a uchazeči

⁴ EU 27 kromě Litvy, Lotyšska, Estonska, Slovinska, Malty, Kypru, Bulharska a Rumunska.

s nižším stupněm vzdělání již získali praktické zkušenosti, tudíž snáze nacházejí zaměstnání na trhu práce. Vyrůstající tendence křivky míry nezaměstnanosti nejmladší věkové kategorie je patrná nejen v průměru zemí EU 15, ale je velmi výrazná i v České republice.

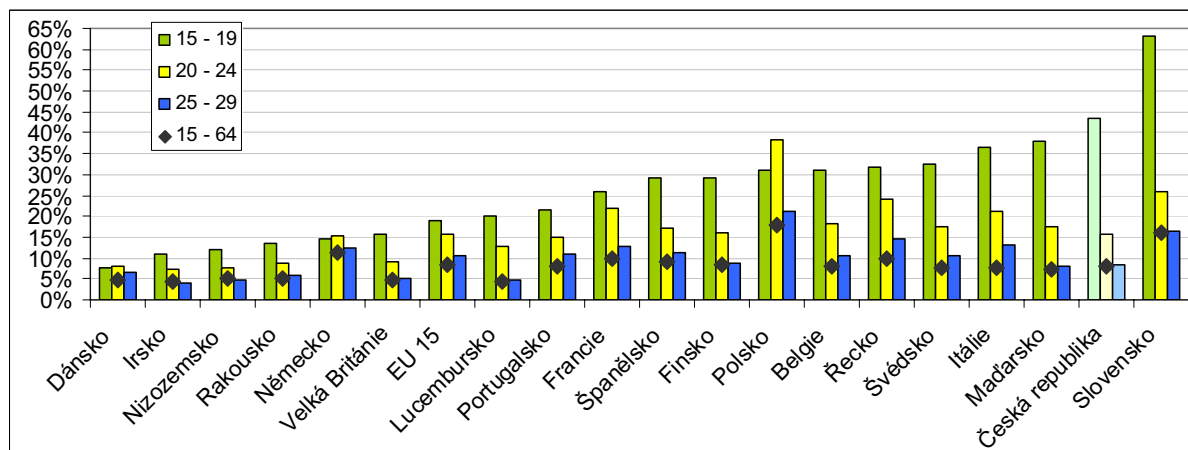
Obr. 12: Míra nezaměstnanosti mladých lidí v ČR a EU 15 v letech 2000 a 2005 (podrobnější rozčlenění)

Pramen: OECD – Labour Force Survey.

Následující obrázek popisuje míru nezaměstnanosti mladých lidí ve vybraných evropských zemích. Mladí lidé jsou rozděleni do věkových kategorií 15–19 let, 20–24 let a 25–29 let a pro ilustraci je obrázek doplněn i hodnotami celkové míry nezaměstnanosti (15–64 let). Státy jsou seřazeny podle míry nezaměstnanosti mladých ve věku 15–19 let (vzestupně). Česká republika patří mezi země s nejvyšší mírou nezaměstnanosti této věkové kategorie. V míře nezaměstnanosti věkové kategorie 20–24 a 25–29 let je Česká republika na podstatně lepší pozici, velmi blízko průměru EU 15.

Obr. 13: Míra nezaměstnanosti mladých lidí ve vybraných členských státech EU v roce 2005

Pramen: OECD – Labour Force Survey.

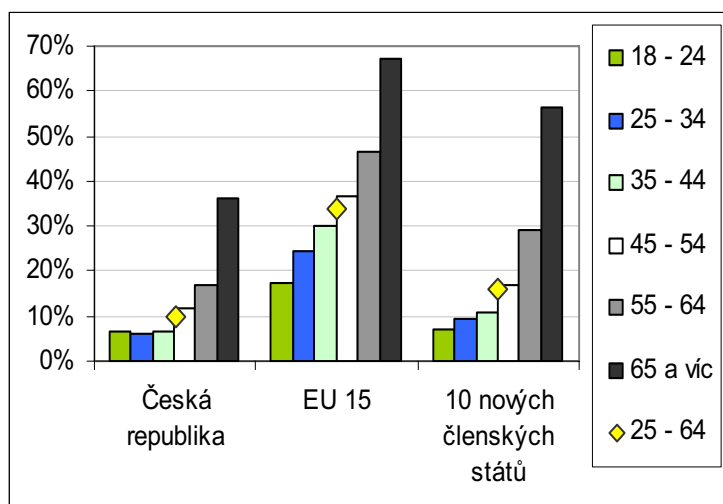
Obrázek znázorňuje zajímavé hodnoty míry nezaměstnanosti věkové kategorie 20–24 let v Polsku, která dosahuje 38,5 %, je vyšší než u věkové kategorie 15–19 let a patří mezi nejvyšší v EU. Je však možné, že jde o nějakou statistickou nepřesnost. V ostatních vybraných státech (kromě Polska a Německa) je míra nezaměstnanosti nejmladší kategorie nejvyšší

a dále s rostoucím věkem klesá. V některých zemích Evropy (v Polsku, na Slovensku a mírně i v Řecku) míra nezaměstnanosti nejmladších věkových kategorií v posledních letech klesá. Vzhledem k přílivu zahraničních firem (např. automobilek), které vyhledávají levnou pracovní sílu a výhody investičních pobídek, se některé nové členské státy stávají „dílnami Evropy“, kde se levná, málo kvalifikovaná pracovní síla se snáze uplatní. Z Polska navíc mnoho kvalifikovaných pracovníků odchází za lepším výdělkem do zahraničí. Nedostatek kvalifikované pracovní síly pak má za následek, že nedochází k tak velkým problémům s uplatněním nízko kvalifikovaných mladých lidí.

4.2 Vzdělanostní mobilita společnosti

Dosažená úroveň vzdělání významně ovlivňuje postavení mladých lidí na trhu práce. Zajímavé je sledovat podíly osob, které dosáhly pouze nižšího sekundárního vzdělání, v jednotlivých věkových skupinách. Získáváme tím vlastně obraz mezigenerační vzdělanostní mobility. Následující obrázek umožňuje porovnání těchto podílů pro původní i nové státy Evropské unie a pro ČR.

Obr. 14: Procentní podíl osob, které dosáhly pouze nižšího sekundárního vzdělání (ukončená ZŠ) na populaci příslušné věkové kategorie (údaje za rok 2005)

Pramen: Eurostat.

Obrázek znázorňuje velmi výrazný posun ve vzdělanostní struktuře obyvatelstva. Ve státech Evropské unie značná část generace osob ve věku 65 a více let dosahuje pouze nižší sekundární úrovně vzdělání. V současné mladé generaci je pouze velmi malý podíl osob, které ukončily vzdělávání na nižší sekundární úrovni, tedy na úrovni základní školy. Při porovnání České republiky se státy původní Evropské unie (EU 15) i se státy, které vstoupily do Unie v květnu 2004, stojí za povšimnutí, že podíl osob s nízkou úrovní vzdělání je v ČR výrazně nižší jak pro starší, tak i mladou generaci. Ukazuje to na

trvale vyšší vzdělanostní úroveň obyvatelstva v ČR. Celkově lze říci, že současní mladí Evropané mají výraznou tendenci pokračovat ve vzdělávání na vyšší sekundární a terciární úrovni. Důsledkem tohoto trendu je ovšem i fakt, že na pracovním trhu je stále větší množství uchazečů s vyšším vzděláním, a proto jsou nízkokvalifikované skupiny postiženy nezaměstnaností výrazněji než tomu bylo v minulosti, především pokud jde o mladé absolventy základních škol a učilišť, kteří nemají praxi. Dnešní zaměstnavatelé totiž požadují i na relativně nízkou pracovní pozici uchazeče s poměrně vysokým stupněm vzdělání.

Následující tabulka 12 blíže ilustruje mezigenerační posun v úrovni dosahovaného vzdělání v Evropské unii. Státy jsou seřazeny podle procentuálního podílu osob ve věku 18–24 let s maximálně nižším sekundárním vzděláním (ukončená ZŠ) na populaci této věkové kategorie. Tabulka ukazuje, že ve většině zemí došlo v posledních 20 letech k poklesu podílu osob s nižším sekundárním vzděláním a pokud porovnááme populaci ve věku 18–24 let s nejstarší věkovou kategorií, je tomu tak dokonce ve všech zemích EU.

Zatímco v populaci 65letých tvoří ve vyspělých zemích původní Evropské unie (kromě Německa a Velké Británie) podíl osob s nízkou úrovní vzdělání více než 50 % (průměr EU 15 je 67 %), u nejmladších ročníků (18–24 let) je to již přinejmenším třikrát méně. Vysoký podíl málo vzdělaných osob i v nejmladší generaci je v Itálii a Španělsku a nejvyšší v Portugalsku. Největší, až sedminásobný pokles procentního podílu osob s nízkým vzděláním nastal ve Finsku, Dánsku a Řecku.

Ze dvanácti nových členských států, které se staly součástí Evropské unie 1. 5. 2004 a 1. 1. 2007, mají nadprůměrný (ve srovnání s EU 15) podíl málo vzdělaných obyvatel ve všech věkových kategoriích pouze Malta, Kypr, Bulharsko a Rumunsko, přičemž Malta dosahuje v nejmladších věkových skupinách nejvyšších hodnot v rámci celé EU.

Předchozí obrázky ukázaly i to, že míra nezaměstnanosti mladých ve věku 15–19 let, kam spadají absolventi s nižším, ale i s vyšším sekundárním vzděláním, je v porovnání se staršími kategoriemi velmi vysoká a má rostoucí tendenci (kromě Polska, Slovenska a částečně i Řecka). Současní zaměstnavatelé zjišťují, že pracovníci s vyšší kvalifikací dokáží pracovat efektivněji. Z tohoto důvodu je uplatnění nízko kvalifikované pracovní síly na pracovním trhu obtížnější než tomu bylo v minulosti. Je tedy vhodné podporovat mladé lidi v dalším vzdělávání a získávání nejen teoretických, ale i praktických zkušeností. Z názorů některých zaměstnavatelů a personálních agentur vyplývá, že by se sekundární vzdělávání mělo více soustředit na rozvoj klíčových kompetencí studentů, jako jsou znalosti cizích jazyků, komunikační a vyjadřovací schopnosti, adaptabilita, flexibilita, ochota učit se, zručnost v používání informačních technologií, schopnost nést zodpovědnost, řešit problém, pracovat v týmu a samostatně se rozhodovat. Odborné vzdělávání by se rovněž mělo více propojit s podnikovou praxí.

Tab. 12: Procentní podíl osob, které dosáhly pouze nižšího sekundárního vzdělání (ukončená ZŠ) v populaci příslušné věkové kategorie (údaje za rok 2005)

Členské státy EU	Věková kategorie						
	18 - 24	25 - 34	35 - 44	45 - 54	55 - 64	65 a víc	25 - 64
EU 15							
Dánsko	8,5%	12,6%	16,8%	22,2%	24,7%	54,0%	19,0%
Rakousko	9,0%	12,5%	15,6%	22,3%	29,6%	48,5%	19,4%
Finsko	9,3%	10,6%	12,7%	21,9%	39,2%	68,3%	21,2%
Švédsko	11,7%	9,5%	10,5%	18,0%	28,0%	44,8%	16,4%
Irsko	12,3%	18,4%	29,7%	43,6%	59,3%	74,0%	34,8%
Francie	12,6%	18,9%	29,0%	40,0%	49,2%	74,8%	33,6%
Belgie	13,0%	19,1%	28,2%	39,6%	51,9%	73,1%	33,9%
Lucembursko	13,3%	23,5%	31,8%	39,7%	44,7%	61,6%	34,1%
Řecko	13,3%	22,8%	32,1%	46,0%	66,7%	82,8%	40,0%
Nizozemsko	13,6%	18,7%	24,1%	30,7%	40,9%	58,4%	28,2%
Německo	13,8%	15,8%	14,7%	16,4%	21,5%	38,5%	16,9%
Velká Británie	14,0%	21,5%	28,6%	29,8%	34,4%	36,4%	28,3%
Itálie	21,9%	33,8%	45,5%	53,7%	69,9%	86,0%	49,6%
Španělsko	30,8%	36,5%	46,5%	59,2%	74,5%	88,6%	51,5%
Portugalsko	38,6%	57,2%	74,1%	80,8%	87,2%	94,2%	73,5%
Průměr EU 15	17%	24%	30%	37%	47%	67%	34%
Rozšíření EU 1.5.2004 o 10 nových členských států							
Slovinsko	4,3%	8,8%	16,4%	25,2%	30,7%	50,8%	19,7%
Polsko	5,5%	8,0%	10,2%	15,9%	30,6%	58,3%	15,2%
Slovensko	5,8%	7,1%	7,5%	14,6%	23,2%	58,7%	12,1%
Česká republika	6,4%	6,1%	6,8%	11,6%	16,8%	36,0%	10,1%
Lotyšsko	9,2%	13,2%	4,7%	8,0%	28,5%	70,5%	12,4%
Litva	11,9%	19,2%	7,0%	11,5%	26,5%	47,1%	15,5%
Maďarsko	12,3%	15,0%	18,9%	24,3%	39,1%	71,9%	23,6%
Estonsko	14,0%	12,6%	4,8%	8,3%	19,7%	35,8%	10,9%
Kypr	18,1%	19,3%	23,1%	40,6%	59,4%	77,6%	33,4%
Malta	41,2%	58,3%	71,0%	83,2%	87,3%	92,2%	74,7%
Průměr nových člen. států	7%	10%	11%	17%	29%	56%	16%
Rozšíření EU 1.1.2007							
Bulharsko	20,0%	22,6%	20,3%	26,3%	42,4%	66,4%	27,5%
Rumunsko	20,8%	20,6%	14,7%	28,2%	51,7%	76,7%	26,9%
Průměr EU 27	16%	22%	27%	33%	44%	66%	31%

Pramen: Eurostat, Youth education.

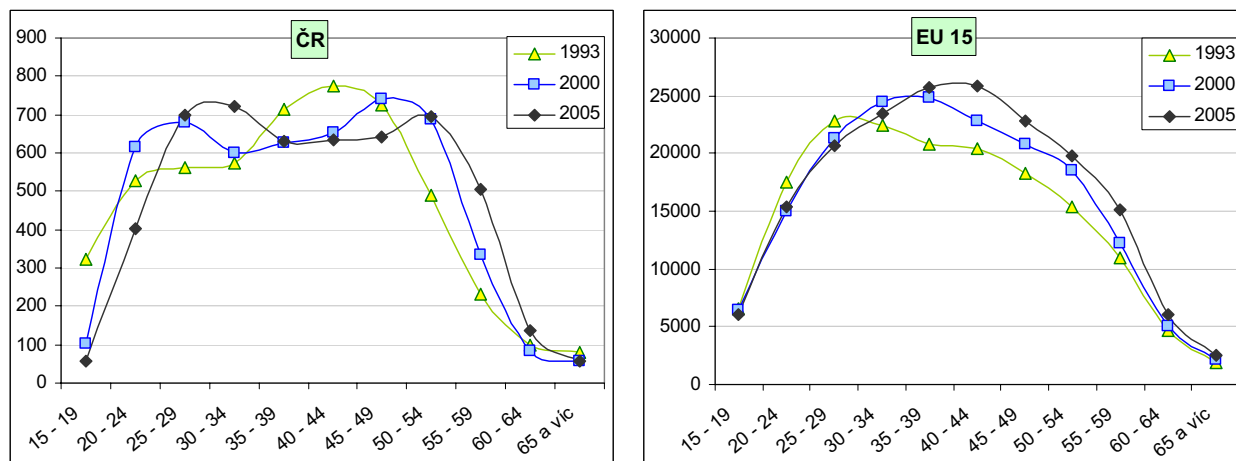
Tendence mladých lidí pokračovat ve vzdělávání na vyšší sekundární a terciární úrovni má samozřejmě vliv i na věkové složení pracovní síly. Následující obrázek ilustruje složení pracovní síly v letech 1993, 2000 a 2005 podle jednotlivých věkových kategorií v ČR a pro

porovnání je uveden i graf vycházející z průměru vyspělých zemí původní Evropské unie (EU 15). Zatímco v roce 1993 tvořilo pracovní sílu ČR 323 162 mladých ve věku 15–19 let, v roce 2005 je to třikrát méně, pouze 103 259 osob. Celkový počet těchto mladých lidí je sice v současnosti nižší než v roce 1993, nicméně při porovnání míry participace⁵ se jasně ukazuje, že tito mladí lidé (15–19 let) nevstupují mezi pracovní sílu v tak hojné míře, jako v roce 1993.

Jedním z důvodů je i prodloužení školní docházky v roce 1996 (devítileté ZŠ). Studenti středních škol v současnosti maturují o rok později, většinou ve věku 19 let a ti, kteří zahájili povinnou školní docházku v sedmi letech, maturují ve dvaceti. Vzhledem k tomu, že ve věkové kategorii 20–24 let se v roce 2000 zapojilo více lidí než v roce 1993, a v roce 2005 vstupovala značná část mladých lidí mezi pracovní sílu v ještě pozdějším věku, je souvislost s vyšší dosahovanou úrovní vzdělávání (a prodloužením školní docházky) více než zřejmá.

Počty osob (tvořících pracovní sílu) ve věkové kategorii 25–29 let se oproti roku 1993 zvýšily nejen proto, že se na pracovní trh přechází velký počet absolventů škol poskytujících vyšší úroveň vzdělání, ale částečně také proto, že populace 25–29 letých je v roce 2005 početnější než v roce 1993 (o 180200 lidí). Míra participace mladých ve věku 25–29 let je přibližně 80%, a to jak v roce 1993, tak i v letech 2000 a 2005. V obou grafech je rovněž patrné zapojení vyššího počtu starších osob, což souvisí s celkovým demografickým vývojem (stárnutím populace) a prodlužováním věku odchodu do důchodu.

Obr. 15: Proměny věkového složení pracovní síly mezi lety 1993 a 2005 (v tis. osob)

Pramen: OECD Labour Force Survey.

Tab. 13: Vývoj počtu mladých lidí v ČR a míra participace mladých lidí

Věk	1993	2000	2005	ČR
15 - 19	910000	691000	655000	Populace
	323162	103259	57900	Pracovní síla (LF)
	36%	15%	9%	Míra participace
	586838	587741	597100	Populace mimo LF
20 - 24	749600	871554	702300	Populace
	526802	616818	401700	Pracovní síla (LF)
	70%	71%	57%	Míra participace
	222798	254736	300600	Populace mimo LF
25 - 29	696000	846691	876200	Populace
	562358	679575	698600	Pracovní síla (LF)
	81%	80%	80%	Míra participace
	133642	167117	177600	Populace mimo LF

Pramen: OECD Labour Force Survey.

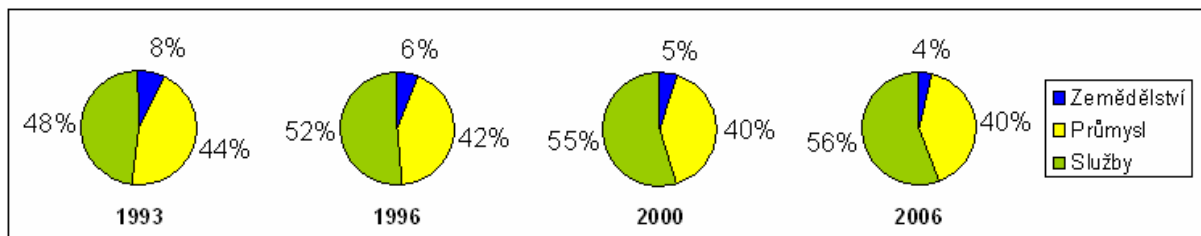
Tabulka 13 shrnuje údaje o proměnách složení populace mladých lidí v České republice a o míře jejich zapojení mezi pracovní sílu (tzv. míra participace je podíl pracovních sil určité věkové kategorie na celkové populaci dané věkové kategorie). Tabulka obsahuje i údaj o počtu mladých lidí, kteří nejsou počítáni mezi zaměstnané a nezaměstnané (tedy mezi pracovní sílu).

⁵ Tzv. míra participace je podíl pracovních sil určité věkové kategorie na celkové populaci dané věkové kategorie

4.3 Proměny zaměstnanosti v jednotlivých sektorech národního hospodářství

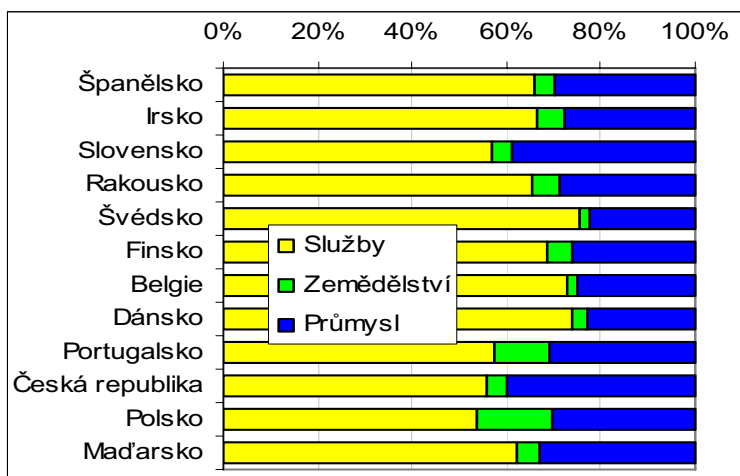
Trh práce se v průběhu let vyvíjí nejen z pohledu věkového složení pracovních sil, ale i z pohledu sektorů národního hospodářství. Obrázek 16 znázorňuje vývoj podílů zaměstnanosti v sektorech národního hospodářství ČR. Za posledních 13 let došlo k plynulému úbytku pracovníků v sektorech zemědělství a průmyslu⁶ ve prospěch sektoru služeb. Ve 3. čtvrtletí 2006 pracovalo ve službách 56 % zaměstnaných osob (tedy 2 698 888 osob), v průmyslu a průmyslové výrobě 40 % (1 935 209 osob) a v zemědělství pouze 4 % (188 615 lidí).

Obr. 16: Zaměstnanost v jednotlivých sektorech národního hospodářství a její změny

Pramen: OECD Labour Force Survey.

Obr. 17: Rozložení pracovních sil mezi jednotlivé sektory národního hospodářství ve vybraných zemích EU v roce 2006

Pramen: OECD Labour Force Survey

Obrázek 17 ukazuje rozložení pracovních sil ve vybraných zemích EU mezi jednotlivé sektory národního hospodářství. Ve všech zemích pracuje nejmenší počet osob v zemědělství, kde v posledních letech dochází k dalšímu poklesu zaměstnanosti (pokud porovnáme skutečnost ve třetím čtvrtletí roku 2006 se situací v roce 2000). Nejvíce obyvatel pracuje ve službách⁷. Tabulka 14 umožňuje porovnat změnu zaměstnanosti v sektorech národních hospodářství vybraných členských států EU v posledních 6 letech.

Tab. 14: Změna zaměstnanosti v sektorech národního hospodářství vybraných států Evropské unie. Porovnání stavu ve třetím čtvrtletí roku 2006 se situací v roce 2000

	Služby	Zemědělství	Průmysl	Celkem
Španělsko	35,5%	-11,2%	22,3%	28,3%
Irsko	28,2%	-7,5%	18,0%	24,0%
Slovensko	11,6%	-26,4%	15,3%	10,4%
Rakousko	10,5%	4,1%	1,2%	7,3%
Švédsko	10,8%	-11,1%	-3,4%	6,8%
Finsko	11,0%	-13,6%	1,4%	6,8%
Belgie	6,1%	14,5%	-0,8%	4,5%
Dánsko	10,4%	3,3%	-9,6%	3,4%
Portugalsko	12,8%	-3,2%	-8,4%	3,4%
Česká republika	5,1%	-21,6%	3,6%	3,1%
Polsko	9,0%	-10,7%	0,7%	2,8%
Maďarsko	7,7%	-22,5%	-1,8%	2,4%

Pramen: OECD Labour Force Survey

Ve všech vybraných státech vzrostla jak celková zaměstnanost, tak zaměstnanost v sektoru služeb. Ve většině zemí došlo k výraznému poklesu zaměstnanosti v sektoru zemědělství. V tabulce si lze povšimnout výrazného nárůstu zaměstnanosti ve Španělsku, Irsku a Slovenské republice. Jednou z příčin významného zvýšení počtu zaměstnaných v Irsku je příliv pracovních sil z nových členských zemí Evropské unie (především z Polska).

⁶ Do počtu zaměstnaných v průmyslu je započítávána i zaměstnanost v odvětví stavebnictví.

⁷ I v roce 2000 pracovalo nejméně lidí v zemědělství a nejvíce v sektoru služeb.

5. Geografická mobilita pracovních sil v EU

Mobilitu pracovních sil lze posuzovat z několika pohledů. Existuje vzdělanostní mobilita (změny ve vzdělanostní úrovni společnosti nebo určitých věkových kategorií), pracovní (job-to-job) mobilita, o které lze hovořit v souvislosti se střídáním zaměstnání a geografická mobilita, což je termín označující migraci (stěhování se) za prací do jiného regionu⁸ nebo státu. Tato publikace pojednává mimo jiné o postavením mladých lidí na trhu práce a jeho porovnání se situací v Evropské unii, a proto je následující kapitola věnována geografické mobilitě, neboť jsou to převážně mladí lidé, kdo využívají možností pracovat v zahraničí.

V Evropské unii existují regiony a odvětví, v nichž je stále velký nedostatek nebo naopak přebytek pracovních sil. Volný pohyb pracovníků napomáhá zmírnění těchto nerovností, zpružnění trhu práce (rychlejší interakce nabídky a poptávky) a zlepšení fungování vnitřního trhu⁹. Geografická mobilita z pracovních důvodů je podle výzkumů Evropské komise v Evropě poměrně nízká. Přestože většina občanů Evropské unie má právo pracovat v jiném členském státě, tuto možnost využívá méně než 2 % populace EU v produktivním věku (15–64 let). Důvodů je hned několik. Stoupá podíl pracujících žen a tedy i počet domácností, v nichž pracují dvě dospělé osoby, což znesnadňuje stěhování za prací.

Dalšími důvody nízké geografické mobility jsou rostoucí podíly vlastnického bydlení, stárnutí populace (ke stěhování za prací bývají ochotnější spíše mladší lidé), rozdílnost sociálních systémů jednotlivých zemí (vliv má především systém penzijního pojištění a nároků na sociální podporu) a v neposlední řadě také uznávání diplomů a jiných dokladů o získané kvalifikaci¹⁰ a jazyková bariéra (porovnáme-li mobilitu mezi státy EU s mobilitou v rámci USA, je jazyková bariéra jedním z možných vysvětlení nízké geografické mobility Evropanů). Zároveň je však nutno podotknout, že na snižování mobility pracovních sil má podíl zvyšující se úroveň a rychlost dopravy do zaměstnání a rozvoj informačních a komunikačních technologií.

Z průzkumu nazvaného **Eurobarometer Survey**, který proběhl v září 2005 a jehož se zúčastnilo 24 642 respondentů z různých členských států EU vyplynulo, že geografická mobilita je vyšší u občanů s vyšší úrovní vzdělání, a to jak pokud jde o mobilitu mezi regiony jednoho státu, tak i mezi členskými zeměmi. Souvisí to jistě i s tím, že zvýšená poptávka po pracovní síle s vyšší dosaženou úrovní vzdělání dosud nebyla v celoevropském měřítku uspokojena¹¹ a zároveň míra nezaměstnanosti málo vzdělaných občanů je vysoká a dále roste. Tento problém přímo vyvolává nutnost podpořit pracovní mobilitu, neboť nově přichozí mohou nejen zaplnit volná pracovní místa, ale zároveň, pokud v zemi začnou podnikat, mohou pomoci vytvořit pracovní místa pro stávající nezaměstnané.

Evropská komise se rozhodla podpořit informovanost veřejnosti o možnostech mobility pracovníků a o jejich právech a konkrétních problémech, se kterými se při hledání zaměstnání v jednotlivých státech mohou setkat. Toto téma je v současné době významné také proto, že rok 2006 byl rokem, na jehož sklonku uplynulo dvouleté ochranné období omezující vstup občanů nových členských států EU na trhy práce původní EU 15 a státy původní EU získaly možnost přehodnotit nutnost opatření na ochranu trhu práce před přílivem pracovních sil ze střední a východní Evropy a případně je zmírnit. (Na Maltu a Kypr, které rovněž vstoupily do EU v roce 2004 se opatření na ochranu pracovních trhů původních zemí EU 15 nevztahují.) Obavy z přílišného přílivu pracovních sil ze střední a východní Evropy se s postupem času zmírňují a většina států EU 15 skutečně přehodnotila původní ochranná opatření a došlo ke

⁸ Problematice pracovní mobility v rámci České republiky byla věnována studie Doležalová, G.: Územní mobilita mladých lidí v souvislosti s pracovním uplatněním. Praha, NÚOV 2005.

⁹ Snazší získání a lepší využití dostupných zdrojů (pracovních sil) přispívá k hospodářskému růstu.

¹⁰ Za tímto účelem vznikl tzv. Europass. Součástí Europassu je dodatek k dokladu o dosaženém vzdělávání (výučnímu listu, maturitnímu vysvědčení nebo diplomu). Jedná se o dokument v anglickém jazyce, vysvětlující blíže zaměření studia a stupeň dosaženého vzdělání. Více informací naleznete na webových stránkách <http://www.europass.cz/>.

¹¹ Vzdělání lidé se lépe uplatní nejen na domácím, ale i na zahraničním pracovním trhu.

zmírnění restrikcí¹². Aby státy mohly kvalifikovaně posoudit nutnost ochranných opatření, bylo třeba získat informace o pohybu pracovních sil v rámci EU (o geografické mobilitě z pracovních důvodů). Tato data nebyla dříve příliš podrobně monitorována.

Výše zmíněné důvody vedly Evropskou komisi k tomu, že vyhlásila rok 2006 Evropským rokem mobility pracovníků. Následující části této kapitoly shrnují zjištění o skutečné geografické mobilitě v EU a mapují možnosti uplatnění českých občanů na evropském trhu práce.

5.1 Skutečná mobilita v EU

Podle průzkumu geografické mobility a mobility pracovního trhu (Eurobarometer survey) se ukazuje, že nejvíce ochotnými k mobilitě jsou občané Irska, Dánska, Švédska a Slovenska a nejméně občané Řecka a Kypru. Překvapivým závěrem průzkumu bylo, že obyvatelé nových členských států nejsou ochotnější k mobilitě než obyvatelé původní EU 15. Obyvatelé Polska, Litvy a Estonska jsou v porovnání s ostatními občany nových členských států mobilitě nakloněni nejvíce¹³, ale i přesto je jejich ochota k mobilitě srovnatelná s Rakušany, Italy a Lucemburčany.

Následující tabulka vychází z průzkumu Eurobarometer z roku 2005 a ukazuje, kolik procent respondentů se v minulosti (během svého života) přestěhovalo do jiného regionu nebo státu a kolik procent respondentů má v úmyslu se v nejbližší době stěhovat.

Tab. 15: Úroveň mobility v %, průzkum z roku 2005 (Eurobarometer survey)

Respondenti Eurobarometer survey 2005	Stěhování (skutečnost do roku 2005)				Stěhování (úmysly v příštích pěti letech)			
	V rámci města nebo regionu	Mezi regiony	Uvnitř EU	Vně EU	V rámci města nebo regionu	Mezi regiony	Uvnitř EU	Vně EU
EU 25	53%	18%	4%	3%	18%	7%	3%	2%
EU 15	55%	19%	5%	3%	18%	7%	3%	2%
Nové členské státy	45%	9%	1%	1%	15%	4%	5%	1%
Pohlaví								
Muži	52%	17%	4%	3%	19%	7%	4%	2%
Ženy	55%	19%	4%	3%	17%	6%	3%	1%
Věk								
18 - 24	19%	7%	2%	0%	37%	19%	9%	5%
25 - 34	48%	17%	5%	3%	29%	9%	6%	3%
35 - 44	61%	18%	5%	3%	18%	6%	2%	2%
45 - 54	62%	19%	4%	4%	11%	5%	2%	1%
55 - 64	60%	21%	4%	4%	9%	4%	1%	1%
65 a víc	59%	20%	4%	3%	9%	1%	0%	0%
Úroveň vzdělání								
Nízká nebo žádná	59%	13%	4%	2%	10%	2%	1%	1%
Průměrná	56%	17%	3%	3%	18%	6%	2%	1%
Vysoká	54%	27%	7%	5%	21%	8%	4%	2%
Stále studující	17%	9%	3%	1%	34%	24%	12%	6%
Zaměstnanecký status								
Pracující	56%	18%	4%	3%	20%	7%	3%	2%
Nezaměstnaný	49%	16%	4%	3%	27%	11%	6%	2%
Důchodce	59%	20%	4%	2%	10%	2%	1%	0%
Osoba v domácnosti	56%	16%	5%	2%	13%	4%	1%	1%

Pozn: Pokud respondent ukončil vzdělávání ve věku do 16 let, je úroveň jeho vzdělání označována jako nízká, od 16 do 19 let střední a ukončil-li vzdělávání ve 20 letech a později, má vysokou úroveň vzdělávání.

Pramen: Mobility in Europe.

¹² Většina cizinců žijících v EU pochází z nečlenských států Unie, uvádí Eurostat. V roce 2004 v EU žilo 25 milionů cizinců, což odpovídalo 5,5 % populace EU 15. Z 10 nových členských států přitom pocházel pouze zlomek, odpovídající 0,2 % populace EU 15. Před 1. květnem 2004 pobývalo v EU 1 077 000 obyvatel deseti tehdy tzv. kandidátských zemí, což odpovídalo 0,3 % obyvatel EU 15; a to především v Německu (57 % z 1 077 000), Itálii (9,5 %), Rakousku (7,3 %) a Řecku (6,7 %).

¹³ Nejčastějšími důvody mobility občanů Estonska, Litvy, Lotyšska a Polska je očekávání lepších pracovních a platových podmínek.

Poměrně velký zájem o cestování a stěhování se do jiného města, nebo dokonce státu mají studenti, tedy mladí lidé do 30 let. Zvýšený zájem o stěhování mají také nezaměstnaní. V úmyslu stěhovat se jim jednak nebrání stávající zaměstnání a navíc mohou díky přestěhování získat nové zaměstnání či pracovní zkušenosti. Při přestěhování do jiného státu si navíc rozšíří a prohloubí znalosti cizích jazyků, které mohou později v profesním životě velmi dobře uplatnit. Poměrně vysoké hodnoty (týkající se stěhování v minulosti) u důchodců a starších osob jsou dány především tím, že průzkum byl zaměřen na to, zda a jak daleko se osoby v průběhu života stěhovaly a u starších osob je pravděpodobnost kladné odpovědi pochopitelně vyšší než u mladších respondentů. Úmysly stěhovat se v příštích pěti letech má poměrně malé procento starších osob. Pokud se vůbec hodlají stěhovat, pak většinou pouze v rámci města nebo regionu. Důvody jsou logické, starý člověk hůře přivyká cizímu prostředí a navíc není motivován k tomu, aby získával pracovní zkušenosti a procvičoval si cizí jazyky.

Pozornost si zaslouží i poměrně nízké průměrné hodnoty stěhování respondentů z nových členských států. Většina nových členských států jsou země bývalého východního bloku, kde bylo cestování obyvatel poměrně značně omezeno. Tyto zvyklosti se zřejmě ještě zcela nevytratily, navíc po vstupu těchto států do Unie byl volný pohyb občanů ze střední a východní Evropy do států EU 15 omezen přechodnými opatřeními na ochranu pracovních trhů EU 15. Pokud porovnáme procento osob zamýšlejících přestěhovat se v blízké době do jiného členského státu Unie, respondenti z nových členských zemí projeví v průměru vyšší zájem, než občané EU 15.

Tab. 16: Úroveň mobility ve státech Evropské unie (2005)

	V rámci města nebo regionu	Mezi regiony	Uvnitř EU	Vně EU
Irsko	47%	20%	15%	5%
Lucembursko	57%	21%	14%	3%
Kypr	53%	19%	9%	3%
Švédsko	70%	44%	8%	5%
Dánsko	65%	38%	8%	6%
Velká Británie	55%	25%	7%	6%
Finsko	68%	36%	5%	3%
Nizozemí	59%	23%	5%	3%
Německo	62%	19%	5%	4%
Řecko	36%	17%	5%	2%
Belgie	62%	14%	5%	3%
Španělsko	49%	11%	5%	3%
Portugalsko	44%	9%	5%	2%
Rakousko	56%	10%	4%	1%
Francie	61%	30%	3%	4%
Malta	30%	7%	3%	3%
Litva	48%	24%	2%	3%
Slovinsko	40%	10%	2%	2%
Česká republika	44%	9%	2%	0%
Itálie	46%	8%	2%	0%
Slovensko	36%	6%	2%	0%
Estonsko	54%	25%	1%	2%
Maďarsko	51%	11%	1%	1%
Lotyšsko	62%	8%	1%	1%
Polsko	43%	8%	1%	0%
EU 25	53%	18%	4%	3%

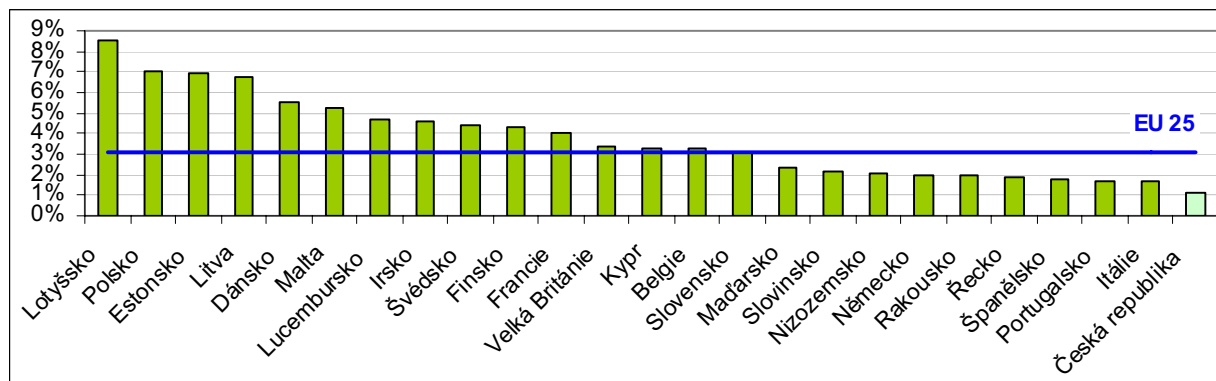
Pramen: Mobility in Europe.

Tabulka 16 ukazuje zkušenosti občanů jednotlivých států EU se stěhováním uvnitř státu, v rámci Unie i mimo Unii. Respondenti Eurobarometer Survey odpovídali na otázku, zda se v průběhu svého dosavadního života stěhovali za prací do jiného města, regionu nebo státu. Průzkum ukázal, že občané osmi nových členských států ze střední a východní Evropy (země A8) se stěhují výrazně méně než občané EU 15, a to dokonce nejen na mezistátní úrovni (což by se dalo vysvětlit několika nedávno uplynulými desetiletími existence tzv. východního bloku, kdy bylo cestování velmi omezeno), ale i pokud jde o stěhování uvnitř regionu nebo města¹⁴ (kde hodnoty pro země A8 s výjimkou Lotyšska a Estonska patří mezi nejnižší v EU 25).

¹⁴ Opět lze hledat souvislost s obdobím centrálně plánované ekonomiky, kdy bylo součástí plánování i umisťování pracovních sil na konkrétní pracovní místa a tzv. job-to-job mobilita (střídání pracovních míst) byla nízká.

Obrázek 18 znázorňuje podíly respondentů, kteří v době průzkumu (2005) uvedli, že se do pěti let chtějí stěhovat do jiného státu Unie. Z nových členských států nejvíce touží po stěhování v rámci EU občané Lotyšska, Polska, Estonska a Litvy. Poměrně malou chuť stěhovat se do jiného členského státu mají Češi, dále Slovinci a Maďaři. Procento Slováků, kteří uvažují o stěhování je na úrovni průměru EU. Velmi malou část těch, kteří se chtějí stěhovat tvořili respondenti s nízkou úrovní vzdělání. Mezi obyvateli Lotyšska, Polska, Estonska a Litvy, kteří se chtějí stěhovat je největší podíl lidí ve věku 25–34 let (40 %), následuje skupina ve věku 18–24 let (35 %) a ve věku 35–44 let (17 %). V ostatních deseti nových členských zemích jsou to především studenti, kdo mají zájem o stěhování do jiného státu EU.

Obr. 18: Procento respondentů, kteří se hodlají v období do roku 2010 stěhovat do jiného členského státu EU

Zdroj: Mobility in Europe.

Tabulka 17 uvádí složení obyvatelstva ve státech EU 15 (s výjimkou Itálie). Z nových členských zemí proudili obyvatelé především do Irska, Rakouska, Německa a Velké Británie.

Tab. 17: Procentní složení obyvatel (v produktivním věku) sídlících v zemích EU 15

Země	Občanství			
	domáci	některého z ostatních členských států EU 15	některého z nových členských států	jiné než EU
Irsko	92,3%	3,0%	2,0%	2,8%
Rakousko	89,2%	1,9%	1,4%	7,5%
Německo	89,5%	2,8%	0,7%	7,0%
Velká Británie	93,8%	1,7%	0,4%	4,1%
Řecko	94,0%	0,3%	0,4%	5,3%
Lucembursko	57,9%	37,6%	0,3%	4,2%
Finsko	98,3%	0,4%	0,3%	1,0%
Belgie	91,3%	5,8%	0,2%	2,8%
Švédsko	94,8%	2,3%	0,2%	2,7%
Španělsko	90,5%	1,2%	0,2%	8,1%
Francie	94,4%	1,9%	0,1%	3,6%
Nizozemsko	95,7%	1,4%	0,1%	2,8%
Dánsko	96,4%	1,1%	0,1%	2,4%
Portugalsko	97,0%	0,4%	0,0%	2,6%
EU 15	92,4%	2,1%	0,4%	5,1%
EU 10	98,4%	0,2%	0,2%	1,2%
EU 25	93,7%	1,7%	0,3%	4,3%

Pramen: Evropská komise. Zpráva o fungování přechodných opatření stanovených v roce 2003 v dohodě o přistoupení (za období od 1. 5. 2004 do 30. 4. 2006).

Rakousko a Německo, vzhledem ke geografické poloze očekávalo velký příliv pracovníků, a proto zavedly opatření omezující vstup na své trhy práce. Irsko a Velká Británie jsou pro obyvatele nových členských států atraktivní mimo jiné i díky poměrně snadno překonatelné jazykové bariéře. (Značná část především mladých občanů nových členských států se bez větších potíží dohoví anglicky.) Do států EU 15 přicházelo pětikrát více obyvatel z ostatních členských států EU 15 než z nových členských zemí. Do nových členských zemí přicházeli

obyvatelé z EU 15 i z nových členských států přibližně ve stejném počtu. Migrace obyvatel mezi novými členskými státy je v průměru daleko nižší, než průměrná migrace mezi státy EU 15. Z tabulky vyplývá, že značná část obyvatel Lucemburska pochází z jiných států EU 15. Lucembursko má výhodnou zeměpisnou polohu a zároveň patří mezi nejmenší státy EU. (Podobná situace, i když v menší míře nastává v Belgii.) Nejvyšší podíl obyvatel z nečlenských států EU je ve Španělsku, protože tam proudí značný počet Afričanů, především z Maroka.

5.2 Přechodné období omezení volného pohybu osob

Jak již bylo řečeno výše, jedním z práv občanů EU je volný pohyb osob v rámci EU. Původní země EU se obávaly příliš velkého přílivu občanů ze střední a východní Evropy na své pracovní trhy. Vznikla tzv. Přechodná opatření (Transitional Arrangements)¹⁵, která zemím původní EU dovolují do jisté míry omezit právo volného pohybu pro občany osmi nových členských států (České republiky, Slovenska, Maďarska, Slovinska, Polska, Litvy, Lotyšska a Estonska; souhrnně A8), nejdéle však po dobu sedmi let od rozšíření Unie.

Systém přechodných opatření stanovuje tři zásady: princip **ochranné klauzule** (safeguard clause), která umožňuje členským státům během přechodného období kdykoliv znovu obnovit národní režim pracovních povolení v případě, že by hrozilo vážné narušení trhu práce v určitém regionu. Restrikce však nesmějí být přísnější než ty, které byly platné 30. 4. 2004 (to je tzv. standstill clause – stabilizační klauzule). Nové členské státy mohou použít **odvetná opatření** (reciprocal measures) vůči občanům zemí, které zavedly omezení vstupu na svůj trh práce. Třetí zásadou je, že vůči občanům třetích zemí nesmí být použita měkkší pravidla (pro povolení vstupu na trh práce) než proti občanům A8 a pokud by se o pracovní povolení žádali dva stejně kvalifikovaní pracovníci, na základě **principu výhody členství** (community preference principle) bude upřednostněn občan A8 před občany třetích zemí.

Sedmileté přechodné období je rozděleno do tří fází; tzv. **2+3+2 scénář**.

Tab. 18: Omezení volného pohybu pracovních sil během prvních dvou let po rozšíření Unie

Pravidla pro vstup občanů nových členských států (A8) na trhy práce původních členských států (EU15) v období od května 2004 do dubna 2006	
Restriktivní imigrační režim	
Belgie Finsko Francie Lucembursko Německo Řecko Španělsko	Občané A 8 jsou posuzováni stejně jako občané z nečlenských zemí. Potřebují pracovní povolení, které je udělováno jen v případě, že ani domácí, ani občané z EU 15 nejsou schopni zaplnit volnou pracovní pozici. → Německu, jakožto zemi s největším očekávaným přílivem imigrantů z východu, byla poskytnuta možnost zavést přísnější omezení pro určité profese, především v sektoru služeb (například: stavebnictví a přidružené obory, průmyslové čištění a výzdoba interiérů).
Restriktivní imigrační režim s kvótami pro pracovníky z A8	
Dánsko Itálie Rakousko Nizozemsko Portugalsko	Občané A8 potřebují ke vstupu na trh práce získat pracovní povolení. Zároveň jsou vyhlášeny kvóty omezující počty pracovníků z A8. → Rakousku, zemi s 2. největším přílivem imigrantů z východu, byla poskytnuta možnost zavést pro určité profese přísnější omezení (např.: zahradnictví, opracování kamene, výroba kovových konstrukcí, stavebnictví a související obory, bezpečnostní služby, průmyslové čištění a domácí ošetrovatelství a sociální práce bez ubytování).
Neomezený vstup na trh práce, s omezeným nárokem na sociální dávky	
Irsko Velká Británie	→ Je vyžadováno pouze přihlášení k pobytu. Nezaměstnanost může zavdat příčinu pro odnětí povolení k pobytu. Přístup k sociálním dávkám je podmíněn splněním určitých kritérií (např. délka zaměstnání v zemi nejméně 1 rok).
Právo volného pohybu občanů EU je plně aplikováno	
Švédsko	→ Vstup na trh práce ani nárok na sociální dávky nejsou omezeny.

Pramen: ECAS: Who's afraid of EU enlargement (Kdo se bojí rozšíření EU), srpen 2005.

¹⁵ Na nichž se staré a nové členské státy dohodly v době podepisování Dohody o přistoupení (Accession Treaty).

Období 2004–2006: během prvních dvou let po rozšíření Unie většina původních členských států uplatňovala různá opatření regulující vstup občanů z nových členských států (A8) na své trhy práce (EU 15). Před koncem prvního dvouletého přechodného období Evropská komise vydala zprávu, mapující fungování přechodných ustanovení. Možnosti zavést tzv. odvětná opatření využilo pouze Maďarsko, Polsko a Slovinsko. Toky pracovních sil mezi novými členskými zeměmi nebyly nijak omezeny, ani kvótami.

Období 2006–2009: státy mohly přehodnotit tvrdost přechodných opatření. Ty, které chtěly pokračovat v uplatňování restrikcí, oznámily své rozhodnutí Evropské komisi a mohou po dobu dalších tří let regulovat vstup občanů A8 na svůj trh práce. Kterákoliv z těchto zemí se může kdykoliv rozhodnout ukončit restrikce a umožnit volný pohyb osob. V zemích, které neoznámily Komisi, že by chtěly nadále uplatňovat omezení, vstoupilo automaticky v platnost pravidlo volného pohybu pracovních sil.

Slovinsko je první zemí z A8, která splnila podmínky pro zavedení eura a je členem Eurozóny od 1. ledna 2007. Proto také přestalo uplatňovat reciproční omezení vstupu na svůj trh práce vůči občanům států EU, které ponechaly v platnosti restrikce přechodného období. Rumunsko a Bulharsko, které vstoupily do Unie 1. ledna 2007 omezení nezavedly.

Tab. 19: Omezení volného pohybu pracovních sil (situace na počátku roku 2007)

Pravidla pro vstup občanů nových členských států (A8) na trhy práce původních členských států (EU 15) v období od května 2006 do dubna 2009	
Restriktivní opatření z období 2004–2006 zůstávají v platnosti	
Rakousko	Pracovní povolení je vydáno pouze tehdy, pokud neexistuje pro danou pracovní pozici vhodný rakouský kandidát. Zároveň nesmí dojít k překročení kvót pro daný region a celkové kvóty (občané A8 smí tvořit max. 8 - 9 % rakouské pracovní síly).
Německo	Německo nadále striktně omezuje vstup na svůj pracovní trh, nicméně uvažuje o zpružnění systému vydávání pracovních povolení pro některá odvětví.
Nizozemsko	<i>Nizozemsko do 30. 4. 2007 uplatňovalo (vedle pracovních povolení) systém kvót vůči sezónním zaměstnancům. Od května 2007 Nizozemsko veškerá omezení zrušilo a trh uvolnilo.</i>
Přechodné období trvá, ale restrikce se zmírňují	
Belgie	Belgie uvolnila vstup na pracovní trh určitých odvětví, např. pro IT specialisty, zdravotní sestry, projektanty, techniky, pracovníky ve strojírenství a zemědělství.
Lucembursko	Lucembursko uvolnilo vstup na pracovní trh pro odvětví zemědělství, vinařství a stravování.
Francie	Francie hodlá rovněž postupně snižovat restrikce. Od 1. května 2006 uvolnila vstup do 61 odvětví trpících nedostatkem pracovních sil (např. stavebnictví).
 Pracovní povolení jsou ve vybraných odvětvích vydávána občanům A8 automaticky, bez zkoumání situace na pracovním trhu.	
Dánsko	Dánsko uplatňuje přechodná opatření, ale s postupným uvolňováním podmínek pro získání pracovního povolení. Od 1. 5. 2006 lze získat i pracovní povolení pro práci na zkrácený úvazek alespoň 30 hodin týdně).
Právo volného pohybu občanů EU je plně aplikováno	
Nizozemsko	Od 1. května 2007 Nizozemsko zrušilo veškerá omezení a uvolnilo pracovní trh.
Finsko	Finsko uvolnilo pracovní trh. Zavedlo systém monitorující toky pracovních sil z A8.
Řecko	Itálie uvolnila trh od 22. července 2006. (Od 1. května 2006 do 21. července 2006 uplatňovala stále systém pracovních povolení se zvýšenými kvótami.)
Itálie	
Španělsko	
Portugalsko	
Irsko	Irsko podporuje příliv pracovních sil z A8, rozvíjí informační servis a snaží se napomáhat integraci pracovníků z A8 do irské společnosti.
Velká Británie	
Švédsko	

Pramen: ECAS: Who's still afraid of EU enlargement (Kdo se stále bojí rozšíření EU). 2006.

Období 2009–2011: V případě prokazatelně nepříznivých důsledků na pracovní trhy, nebo jejich ohrožení mohou členské státy požádat o prodloužení přechodného období až do roku 2011 a aplikovat omezení vstupu na pracovní trh. Jinak bude automaticky zaveden volný pohyb pracovních sil. Po roce 2011 nesmějí být uplatňována žádná přechodná opatření omezující

svobodu pohybu osob. Každý, kdo by chtěl pracovat v některé ze zemí EU, se musí zaregistrovat do sítě sociálního a zdravotního pojištění a přihlásit se k pobytu.

Následující tabulka 20 vypovídá o skutečném pohybu pracovníků (zaměstnanců) z A8 do EU15 po rozšíření Evropské unie. Jedná se většinou o tokové hodnoty, tedy příliv dalších občanů A8 na pracovní trhy původních zemí Evropské unie. (Kurzívou jsou označeny stavové hodnoty, tedy počet všech občanů A8 pracujících v dané zemi EU15 k danému časovému okamžiku.) Podíl na celkovém počtu cizinců pracujících v zemi udává, kolik procent cizinců pracujících v zemi tvoří nově přichozí migranti z A8. Některé země nemonitorují počty migrantů z jednotlivých nových členských zemí Unie, ale zveřejňují údaje buď jen o celkové migraci z A8, nebo pouze o přílivu nejpočetnějších skupin občanů (především z Polska). Rozdílná období, za která jsou hodnoty vykazovány a nejednotnost metodiky měření znemožňují vzájemnou komparaci přílivu pracovních sil do jednotlivých států Unie. Dalším problémem je, že většina zemí sleduje jen počet zaměstnaných občanů A8, nikoliv počet samostatných podnikatelů.

Tab. 20: Celkový příliv pracovních sil z nových členských států (A8) do členských zemí EU (po rozšíření Unie v květnu 2004) v porovnání s migrací Čechů, nejvíce migrující občané A8

Cílová destinace ↓	Období	Celková migrace z A8 (tis. osob)*	Podíl na celkovém počtu cizinců pracujících v zemi**	Podíl na celkové pracovní síle cílové země	Migrace z ČR (počet osob)*	Podíl občanů ČR na migraci z A8 do cílové země	Odliv pracovních sil z ČR**	Kdo z A8 migruje nejvíce? (Státní příslušnost)	Počet osob*	Podíl na migraci z A8	Odliv pracovních sil z nového členského státu*	2. a 3. nejvyšší podíl pracovníků z A8
Švédsko	květen 2004 - prosinec 2004	13600	6%	0,30%	< 1000	< 7 %	< 0,019%	Polsko	8160	60%	0,05%	Lotyš., Eston.
	květen 2004 - prosinec 2005	14700	6,8%	0,31%	< 735	< 5%	< 0,014%	Polsko	3838	26%	0,02%	Lotyš., Eston.
Irsko	květen 2004 - duben 2005	85000	----	4,43%	< 9000	< 10%	< 0,175%	Polsko	40000	47%	0,23%	Lotyš., Litva
	během 2005 a 1. Q 2006	74000	----	3,67%	< 5900	< 8%	< 0,114%	Polsko	39960	54%	0,23%	Lotyš., Litva
Velká Británie	květen 2004 - duben 2005	175000	12%	0,40%	12250	7%	0,24%	Polsko	98000	56%	0,57%	Lotyš., Eston.
	květen 2004 - červen 2006	425000	< 29%	1,44%	< 44000	< 10%	< 0,85%	Polsko	264560	62%	1,54%	Lotyš., SR
Itálie	během 2005	< 79500 (kvóta)	----	< 0,33%	----	----	----	----	----	----	----	----
	během 2005	48000	----	0,20%	----	----	----	----	----	----	----	----
Portugalsko	<i>stav v roce 2005</i>	< 1034	cca 0,3%	< 0,02%	< 118	11%	< 0,002%	Polsko	< 434	42%	< 0,003%	Maď.
Finsko	<i>stav v dubnu 2005</i>	> 8000	> 8%	> 0,3%	----	----	----	Estonsko	> 8000 < 13978	----	> 1,3% < 2,3%	----
	květen 2004 - prosinec 2006	4485	< 43 %	0,17%	< 135	< 3%	< 0,003%	Estonsko	3588	80%	0,59%	Polsko, Litva
Řecko	květen 2005 - únor 2005	580	----	0,01%	< 580	----	----	----	----	----	----	----
	během 2004	3711	----	0,08%	----	----	----	----	----	----	----	----
Španělsko	<i>stav v roce 2005</i>	< 10815	cca 1%	< 0,05%	< 1000	< 9%	< 0,019%	Polsko	< 6118	cca 56%	< 0,04%	Litva
Dánsko	květen 2004 - duben 2005	3250	3%	0,11%	< 190	< 6%	< 0,004%	Polsko	809	25%	0,005%	Lotyš., Litva
	během 1. poloviny 2006	4406	----	0,15%	< 700	< 16 %	< 0,014%	Polsko	2656	60%	0,015%	Lotyš.
Francie	<i>stav v roce 2004</i>	----	----	----	----	----	----	Polsko	21600	----	----	----
	<i>stav na přelomu 2004/5</i>	----	----	----	----	----	----	Polsko	< 90000	----	----	----
Belgie	během 2005	2300	0,5%	0,05%	< 200	< 9 %	< 0,004%	Polsko	2100	91%	0,012%	----
Lucembursko	během 2004	< 2600	< 1,4%	< 1,3%	< 300	< 11%	< 0,006%	Lotyšsko	500	> 19%	0,03%	----
Nizozemsko	květen 2004 - duben 2005	24728	8,3%	0,30%	1484	6%	0,029%	Polsko	20439	82%	0,12%	ČR, SR
	roční kvóta	< 30 000	----	----	----	----	----	Polsko	----	----	----	----
Rakousko	<i>květen 2005 v reg. hraničních s A8</i>	28749	0,0672	0,00713	< 13996	< 49 %	< 0,27%	Maďarsko	14753	51%	0,00355	SR
	během 2006	< 278110 (kvóta)	----	8 - 9 % (kvóta)	----	----	----	----	----	----	----	----
	během 2005	< 46034	< 6,5%	< 1,1%	3575	8%	0,07%	Maďarsko	14693	32%	0,35%	Polsko, SR
Německo	během 1. poloviny 2004	455765	6,40%	1,1%	7546	2%	0,15%	Polsko	236206	52%	1,4%	ČR, Maď.
	během 2005	< 490 720	cca 7,3%	> 0,6 %	< 21200	cca 4,3%	< 0,41%	Polsko	> 49500 < 326596	cca 66 %	> 0,02% < 0,29%	Maď., Slovinsko

* < ... Počet migrantů je nižší než uvedená hodnota. >... Počet migrantů převyšuje uvedenou hodnotu.

** Podíl počtu občanů ČR pracujících v příslušném členském státě EU 15 na celkové pracovní síle v ČR.

---- Počty nejsou sledovány.

Pramen: ECAS 2005 a 2006.

Vzhledem k tomu, že občané České republiky patří mezi nejméně migrující skupiny, je velmi obtížné získat údaje o počtu našich občanů pracujících v jednotlivých zemích Unie. Většina zemí EU 15 popisuje množství migrujících Čechů jako zanedbatelně nízké. V tabulce uvádím většinou orientační počty a podíly popisující migraci českých pracovních sil. Hodnoty lze porovnat s údaji pro nejpočetnější skupinu migrantů (většinou se jedná o Poláky, ale hojně zastoupeni jsou také Maďaři, Lotyši, Litevci a v některých zemích Estonci a Slováci). Již při letmém pohledu na počty migrujících Čechů a počty nejhojněji zastoupených občanů je vidět, že migrace Čechů je skutečně velice nízká (i pokud jde o odhadnuté horní meze počtu zaměstnaných Čechů).

Nejpočetnější skupinou pracovních sil z A8 jsou ve většině zemí EU 15 Poláci (kromě Finska, Rakouska¹⁶ a Lucemburska). Do ostatních zemí EU odešlo pracovat (během prvního roku po rozšíření Unie) 450 000 Poláků, což odpovídá 1,178 % polské populace. Migrace Poláků za prací (v absolutních počtech) byla ale ve srovnání s ostatními novými členskými státy (A8), značně vysoká již před rozšířením Unie. Ve Finsku jsou Poláci na druhém místě, za Estonci, následují je Litevci, Maďaři a Lotyši. Pokud bychom počty Estonců, kteří odešli za prací do Finska, vyjádřili jako procenta estonské populace, ukázalo by se, že ve Finsku pracuje 15458 Estonců, což odpovídá 1,104 % obyvatel Estonska.

Další hojně migrující skupinou občanů A8 jsou Slováci. Ti si však jako cílovou destinaci vybírají především Českou republiku, protože nemusejí překonávat jazykovou bariéru, ani přivykat kulturním odlišnostem.

Následující, závěrečná tabulka obsahuje výčet profesí, které mají největší naději na pracovní uplatnění v EU. Jedná se o pozice, pro které je získání pracovního povolení méně obtížné a o profese v nichž se občanům nových členských států (A8) v letech 2004–2006 nejčastěji podařilo nalézt zaměstnání. Členské státy jsou v tabulce seřazeny podle míry otevřenosti trhu práce vůči migrující pracovní síle z nových členských zemí (A8). Celkově se v EU 15 poměrně snadno uplatní lékaři a další kvalifikovaný zdravotnický personál a pečovatelé. Doba dožití se v Evropě zvyšuje, což klade jisté nároky poskytování zdravotní péče, ale rovněž úroveň a dostupnost zdravotní péče se zlepšuje a proto je vysoce kvalifikovaná pracovní síla z nových členských zemí velmi vítána. Mnoho pracovníků z nových členských zemí našlo zaměstnání v oblasti cestovního ruchu a pohostinství. Občané nových členských zemí také často doplňují chybějící pracovní sílu ve stavebnictví a zemědělství. Jedná se většinou o sezónní zaměstnání, kde není potřebná příliš vysoká kvalifikace. Stále ještě poměrně levná pracovní síla ze střední a východní Evropy zaplňuje i pracovní místa, o které nemají občané starých zemí EU zájem. Například v Irsku pracovníci z nových členských zemí významně přispěli k hospodářskému růstu irské ekonomiky. V Lucembursku, které je poměrně značně závislé na zahraniční pracovní síle (převážně z EU 15) jsou pracovníci z nových členských zemí rovněž kladně přijímáni.

¹⁶ V Rakousku byli v roce 2005 Poláci druhou nejpočetnější skupinou zaměstnaných cizinců z A8, první jsou Maďaři (z nichž 78 % vykonává pouze sezónní práce). S výrazným odstupem následují Slováci, Slovinci a Češi. V Rakousku žije 9,4 % cizinců, z nichž jen malá část (12,3 %) pochází z ostatních členských států Unie (5,8 procentních bodů tvoří občané z ostatních států EU 15, 6,5 procentních bodů občané nových členských států. Velkou část cizinců žijících a pracujících v Rakousku tvoří uprchlíci z bývalé Jugoslávie, ale i Turci, Filipínci, Makedonci a Indové.

Tab. 21: Profese, které mají v jednotlivých členských státech EU 15 největší šanci na uplatnění

Kdo se v EU snáze uplatní?	
Cílová destinace	Nejžádanější profese
Švédsko	Lékaři, zdravotní sestry, inženýři, technici, programátoři a informatici.
Irsko	Pracovníci v hotelovém a stravovacím průmyslu a ve stavebnictví, v maloobchodě a v sektoru služeb, v průmyslové výrobě, lékaři a zdravotní sestry, odborníci na matematické a technické obory, operátoři v call centrech, řidiči, řemeslníci, zemědělci.
Velká Británie	Administrativní pracovníci, specialisté pro business a management, lékaři a další zdravotnický personál, pečovatelé (péče o starší osoby a zdravotně hendikepované), pomocníci v domácnosti, učitelé, elektrikáři, štukatéři, zedníci, tesaři, tovární dělníci, skladníci, baliči, uklízeči, zemědělci, pracovníci v oblasti pohostinství a stravování.
Itálie	Programátoři, informatici, odborníci v oblasti telekomunikací a další technická povolání, zdravotní sestry, ošetřovatelky, pracovníci v oblasti pohostinství a stavebnictví.
Portugalsko	Sezónní uplatnění v zemědělství.
Finsko	Lékaři, zdravotní sestry, pečovatelé, sociální pracovníci, uklízeči, řidiči, hudebníci, pracovníci v zahradnictví, zemědělství a stavebnictví.
Řecko	Sezónní uplatnění zejména v oblasti restauračních služeb, zemědělství a stavebnictví.
Španělsko	Pracovníci v oblasti stavebnictví, zemědělství, průmyslu a služeb, v cestovním ruchu (hotely, restaurace, bary, kluby), pečovatelé a pomocníci v domácnostech.
Dánsko	Sezónní práce ve stavebnictví, zemědělství a zahradnictví. Lékaři, kvalifikované zdravotní sestry, porodní asistenti, laboranti, fyzioterapeuti a další zdravotnický personál, maséři, pekaři, kuchaři, čišníci, účetní, automechanici, lakýrníci, elektrikáři, instalatéři, pokrývači, pracovníci v oblasti veřejných a osobních služeb.
Francie	Pracovníci v oblasti zdravotnictví (zdravotní sestry, ošetřovatelé, porodní asistenti), potravinářství, ubytovacích a restauračních služeb, veřejných komunikací a staveb, stavební inženýři a další profese ve stavebním průmyslu, vědeckí pracovníci, manažeři ve strojírenství, technici, personalisté, úředníci, obchodní reprezentanti, kovovýroba, zpracovatelský a další průmysl, obchodování a marketing, úklidové služby.
Belgie	Manažeři, specialisté na výpočetní techniku, informační technologie a telekomunikace, stavební inženýři, projektanti, technici, pracovníci v hutnictví, strojírenství a elektronice, zdravotní sestry, uklízečky, řidiči, pracovníci v zemědělství a v oblasti obchodu a prodeje.
Lucembursko	Pracovníci v zemědělství, vinařství a stravování, stavebnictví, obchodě (supermarkety), v oblasti informačních technologií, ve výrobě a v cestovním ruchu, zdravotnictví a bankovní úředníci.
Nizozemsko	Pracovníci v oblasti zemědělství, zahradnictví, kovoprůmyslu, zdravotní sestry, lékaři, ošetřovatelé, instalatéři, mechanici, strojaři, dělnické profese, prodavači, poštovní doručovatelé, programátoři a informatici.
Rakousko	Lékaři, zdravotní sestry, kvalifikovaní ošetřovatelé, sociální pracovníci, administrativní pracovníci, odborníci na informační technologie, média a reklamu a další služby podnikům (company-related services), zemědělci, lesníci, zahradníci, pracovníci v cestovním ruchu, pohostinství a stravování, pracovníci ve stavebnictví a strojvedoucí.
Německo	Pracovníci ovládající informační technologie, mediální obory, finanční služby, pracovníci ve výzkumu, zdravotnictví a cestovním ruchu, sezónní pracovníci v zemědělství, lesnictví a pohostinství.

Pramen: ECAS 2005 a 2006, www.integrace.cz/integrace/volny_pohyb.asp a Mladá fronta DNES 27.2.2007.

